

LUIS SEPÚLVEDA

Bătrînul care citea romane de dragoste

Pagină intenționat goală

Faceți cinste cu-o cafea?

PayPal

VĂ MULȚUMESC!!!

ALTE CĂRȚI GRATUITE
GĂSIȚI AICI

Contact:
blu.duaine@gmail.com

Pagină intenționat goală

Luis Sepúlveda

Bătrînul care citea romane de dragoste

UN VIEJO QUE LEÍA
NOVELAS DE AMOR
1989

Pagină intenționat goală

Traducere: **IRINA DOGARU**

Format electronic și copertă:
ANTON BUDILEANU

UUID: *08fc6114-ccd9-4acf-84ab-d14c070db851*
Data versiunii curente: 29-03-2021

Pagină intenționat goală

CUPRINS

Cuvînt înainte

Nota autorului

Capitolul I

Capitolul II

Capitolul III

Capitolul IV

Capitolul V

Capitolul VI

Capitolul VII

Capitolul VIII

Cuvînt înainte

Probabil cel mai faimos scriitor chilian contemporan, LUIS SEPÚLVEDA, născut la Ovalle în 1949, a străbătut încă de foarte tînăr teritoriile posibile ale geografiei și utopiei, din selva amazoniană în deșertul Saharei, din Patagonia pînă la Hamburg, din celulele dictatorului Pinochet pe navele organizației ecologiste Greenpeace. Din 1993 trăiește la Gijón, în Spania. Din această viață extrem de agitată a dat la iveală povestiri și romane care l-au impus imediat drept unul dintre cei mai înzestrați romancieri și nuveliști sud-americani și nu numai. A debutat cu un volum de versuri, pe cînd avea doar șaptesprezece ani. Trei ani mai tîrziu îi apărea prima carte de povestiri, intitulată *Cronicile lui Pedro Nimeni*. A publicat apoi romane, dintre care amintim *Bătrînul care citea romane de dragoste* (1989), *Lumea sfîrșitului lumii* (1989), *Nume de toreador* (1994), *Patagonia Express* (1995), *Povestea unui pescăruș și a motanului care l-a învățat să zboare* (1996), *Jurnalul unui killer sentimental* (1996), *Neîntîlniri* (1997), și volumele *Povești apatride* (1999) și *Povești marginale* (1999), apărute mai întîi în ziarul spaniol *El País*. A fost distins cu numeroase premii literare de mare prestigiu în lumea hispanică, printre care: Premiul Tigre Juan pentru *Bătrînul*

care citea romane de dragoste, Premiul Gabriela Mistral pentru poezie, Premiul Rómulo Gallegos pentru roman, Premiul Casas de las Américas pentru volumul de povestiri *Cronicile lui Pedro Nimeni*. Luis Sepúlveda a devenit cunoscut și în lumea cinematografului pentru scenariul la *Bătrînul care citea romane de dragoste* (celebrul său roman ecranizat în 2001) și pentru regia și scenariul la *Nowhere* (2002).

Se stinge din viață la 16 aprilie 2020, la Spitalul Universitar Central din Asturias (Oviedo), răpus de coronavirus.

Pagină intenționat goală

Nota autorului

Cînd acest roman era citit la Oviedo de către membrii juriului care aveau să îi acorde, cîteva zile mai tîrziu, Premiul Tigre Juan, la multe mii de kilometri depărtare și la tot atîția kilometri de josnicie, o bandă de asasini înarmați și plătiți de alți criminali și mai mari, dintre aceia care poartă costume bine croite, au unghiile îngrijite și pretind că acționează în numele „progresului”, îl linșa pe unul dintre cei mai iluștri apărători ai Amazoniei și una dintre figurile cele mai strălucite și statornice din Mișcarea Ecologistă Universală.

Acest roman nu va mai ajunge niciodată în mîinile tale, Chico Mendes, iubit prieten prea puțin vorbăreț și atît de făptuitor, dar Premiul Tigre Juan este în egală măsură al tău și al tuturor acelora care vor merge pe drumul deschis de tine, drumul nostru comun în apărarea acestei lumi, singura pe care o avem.

Prietenului meu Miguel Tzenke, aflat departe,
reprezentant shuar din Sumbi, pe înaltul Nangaritza,
și mare apărător al Amazoniei.
Într-o noapte de povestiri entuziaste despre magie,
mi-a dezvăluit cîteva amănunte din necunoscuta
sa lume verde, care mai tîrziu, pe alte meleaguri
îndepărtate din Edenul ecuatorial, aveau să-mi
slujească la înfiriparea acestei povești.

Pagină intenționat goală

Capitolul I

Cerul era o burtă umflată de măgar atîrnînd amenințător la numai cîteva palme deasupra capetelor noastre. Vîntul călduț și lipicios mătura cîteva frunze căzute și zgîlțîia violent bananierii rahitici care împodobeau frontispiciul primăriei.

Puținii locuitori din El Idilio și, odată cu ei, cîțiva aventurieri veniți de prin apropiere se adunau pe chei, așteptîndu-și rîndul pentru a se așeza în fotoliul rotativ al doctorului Rubicundo Loachamín, dentistul, care alina durerile pacienților săi printr-o ciudată anestezie orală.

— Te doare? întreba.

Agățîndu-se cu disperare de brațele fotoliului, pacienții răspundeau holbînd peste măsură ochii și mai ales șiroind de sudoare.

Unii dintre ei încercau să-și îndepărteze gura de mîinile insolente ale dentistului și să-i răspundă printr-o meritată înjurătură, dar intențiile lor eșuau din pricina brațelor vînjoase și glasului autoritar al stomatologului.

— Stai liniștit, ce dracu'! Ia mîinile! Știu că doare. Și a cui e vina? Ia să vedem. A mea? A guvernului! Bagă bine la cap! Guvernul e vinovat că ai dinții stricați. Guvernul e vinovat că te doare.

Pacienții îndurerați încuviințau atunci închizînd ochii sau mișcînd ușor din cap.

Doctorul Loachamín ura guvernul. Toate guvernele și pe fiecare în parte. Fiul ilegitim al unui imigrant iberic, moștenise de la tatăl său o poftă nestinsă de scandal împotriva oricărei autorități, însă motivele acelei uri neîmpăcate se pierduseră la

un chef din tinerețe, astfel încît pălăvrăgelile lui de anarhist se transformaseră într-un fel de hibă morală care îl făcea simpatic.

Vocifera împotriva guvernelor care se schimbau la fel cum o făcea împotriva străinilor veniți uneori de la instalațiile petrolifere din Coca și care, impudici, fotografiau fără să ceară îngăduință gurile deschise ale pacienților săi.

În imediata apropiere, echipajul puțin numeros al vaporului *Sucre* încărca mănunchiuri de banane verzi și saci cu boabe de cafea.

Într-o parte a cheiului erau îngrămădite lăzi de bere, de rachiu Frontera, de sare și buteliile cu gaz care fuseseră descărcate devreme în acea zi.

Sucre avea să ridice ancora cînd dentistul va termina de reparat fălcile, urma să navigheze împotriva curentului pe rîul Nangaritza, pentru a intra mai tîrziu în Zamora și, după patru zile de lentă navigație, avea să ajungă în portul fluvial din El Dorado.

Vaporul, o străveche cutie plutitoare pusă în mișcare de spiritul hotărît al comandantului său, mecanic de meserie, de eforturile celor doi bărbați zdraveni care formau echipajul și de voința tuberculoasă a unui bătrîn motor diesel, nu avea să se întoarcă decît după sfîrșitul anotimpului ploios, prevestit de cerul acoperit de nori.

Doctorul Rubicundo Loachamín venea în El Idilio de două ori pe an, întocmai ca poștașul, care rareori aducea corespondență pentru vreun localnic. Din valijoara lui paradită nu ieșeau decît hîrtii oficiale adresate primarului sau portretele solemne și decolorate de umezeală ale celor care se perindau la guvernare.

Oamenii așteptau sosirea vaporului fără altă speranță decît aceea de a-și vedea înnoite proviziile de sare, gaz, bere și rachiu, dar pe dentist îl primeau cu un sentiment de ușurare, mai cu seamă supraviețuitorii epidemiei de malarie, obosiți să tot scuipe resturi de dinți și dornici să aibă gura curățată de așchii, pentru a-și proba una dintre protezele frumos aliniate pe o mușama vineție care avea un incontestabil aer suveran.

Tunînd și fulgerînd împotriva guvernului, dentistul le curăța gingiile de ultimele resturi de dinți și le poruncea imediat să-și clătească gura cu rachiu.

— Bine, hai să vedem. Asta cum îți vine?

— Mă strînge. Nu pot să-nchid gura.

— La naiba. Ce delicați sînteți! Ia să vedem, mai încearcă una.

— Mi-e prea largă. O să-mi cadă dacă strănut.

— Atunci ai grijă să nu răcești, fricosule. Deschide gura.

Și îl ascultau.

După ce probau diferite proteze, o găseau pe cea mai potrivită și discutau prețul, în timp ce dentistul le dezinfecta pe cele rămase, scufundîndu-le într-o oală cu clor.

Fotoliul rotativ al doctorului Rubicundo Loachamín reprezenta o adevărată instituție pentru locuitorii de pe malul rîurilor Zamora, Yacuambi și Nangaritza.

În realitate, era vorba despre un scaun vechi de bărbier, cu picioarele și brațele vopsite în alb. Fotoliul rotativ avea nevoie de vigoarea comandantului și a echipajului de pe *Sucre* pentru a fi ridicat, și era apucat de picioare spre a fi așezat pe un podium de un metru pătrat, pe care dentistul îl numea „cabinetul medical”.

— În cabinetul medical eu dau ordine, fir-ar să fie. Aici faceți ce vă spun eu. Cînd vă dați jos de-aici mă puteți numi felcer, măcelar, dințolog sau cum vi se mai năzare și se prea poate chiar să primesc să beau cu voi un păhărel.

Cei care își așteptau rîndul afișau niște mutre de suferință cumplită, iar cei care făceau cunoștință cu cleștii de scos măsele nu aveau nici ei o față mai fericită.

Singurele personaje surîzătoare din apropierea cabinetului medical erau sălbaticii, care stăteau pe vine și priveau.

Sălbaticii metiși. Indigeni respinși de propriul lor neam, *shuar*, pentru că erau considerați a fi ticăloșiți și degenerați, avînd obiceiurile „apașilor”, ale celor albi...

Îmbrăcați în zdrențe rămase de la albi, metișii acceptau fără să protesteze porecla scornită de cuceritorii spanioli.

Era o diferență enormă între un *shuar* îngîmfat și trufaș, cunoscător al tainicelor tărîmuri amazoniene, și un sălbatic metis, ca aceia care se strîngeau pe cheiul din El Idilio în așteptarea unei guri de tărie.

Sălbaticii surîdeau arătîndu-și dinții ascuțiți cu pietre de rîu.

— Și voi? La ce dracu' vă uitați? Într-o zi tot o să încăpeți pe mîna mea, maimuțoilor! îi amenința dentistul.

Înțelegînd aluzia, sălbaticii răspundeau fericiți.

— Sălbatic are dinți buni. Sălbatic mănîncă mult carne de maimuță.

Uneori, cîte un pacient scotea un strigăt care înspăimînta păsările și azvîrlea cît colo cleștele cu o lovitură de pumn, ducîndu-și mîna liberă la mînerul macetei.

— Poartă-te ca un bărbat, papă-lapte ce ești. Știu că te doare și ți-am spus a cui e vina. Să-mi faci mie asemenea fițe! Stai cuminte și arată-mi că ai boașele la locul lor.

— Da' îmi iese sufletul din mine, dom' doctor. Lăsați-mă să trag o dușcă mai întîi.

După ce termină cu ultimul suferind, dentistul oftă din greu. Înveli protezele care nu-și găsiseră clienți în mușamaua vineție și, în timp ce își dezinfecta instrumentele, văzu trecînd canoea unui *shuar*.

Indigenul vîslea în picioare, la pupa ambarcațiunii sale înguste. Ajungînd în dreptul vasului *Sucre*, mai vîsli de două ori și se trezi lipit de vapor.

La bord apăru figura plictisită a comandantului. Indigenul *shuar* îi explica ceva gesticulînd din tot corpul și scuipînd neîncetat.

Dentistul termină de șters instrumentele și le așeză într-o trusă de piele. Imediat după aceea luă recipientul în care pusese dinții stricați și îi aruncă în apă.

Comandantul și *shuarul* trecură pe lîngă el și se îndreptară spre primărie.

— Trebuie să așteptăm, doctore. Aduc aici un străin mort.

Vestea nu îl bucură cîtuși de puțin. *Sucre* era o rablă incomodă, mai ales cînd se întorcea din călătorie, descărcînd pe chei banane verzi și cafea culeasă tîrziu, pe jumătate putrezită.

Dacă începea să plouă înainte de vreme, ceea ce avea să se și întîmple, dat fiind că vaporul plecase cu o săptămînă mai tîrziu din pricina mai multor defecțiuni, atunci erau nevoiți să adăpostească sub o prelată încărcătura, pasagerii și echipajul, fără să mai rămînă loc pentru hamacuri, iar dacă la toate astea se mai adăuga și un mort, călătoria avea să fie de două ori mai incomodă.

Dentistul îi ajută să urce la bord fotoliul rotativ și făcu imediat cale întoarsă spre capătul cheiului, unde îl aștepta Antonio José Bolívar Proaño, un bătrîn vînjos, căruia puțin îi păsa de povara numelui său ilustru.

— N-ai murit încă, Antonio José Bolívar?

Înainte de a-i răspunde, bătrînul își mirosi subsuorile.

— Se pare că nu. Încă nu duhnesc. Dar dumneavoastră?

— Cum stai cu dinții?

— Îi am aici, răspunse bătrînul, ducîndu-și mîna la buzunar. Desfăcu o batistă decolorată și îi arătă proteza.

— Și de ce nu îi folosești, bătrîn nătîng?

— Acușica mi-i pun. Dar nu mîncam și nici nu vorbeam. De ce să-i tocesc?

Bătrînul își potrivi dantura, plescăi din limbă, scuipă cu poftă și îi oferi sticla cu rachiu Frontera.

— Bine. Cred că mi-am cîștigat dreptul să trag o dușcă.

— Sigur că da. Astăzi ați scos douăzeci și șapte de dinți întregi și o grămadă de așchii, dar tot mai grozav e rachiul ăsta.

— Îmi ții mereu socoteala?

— Pentru asta sînt făcuți prietenii. Ca să se bucure de izbînda altuia. Înainte era mai bine, nu credeți? Cînd încă mai

veneau coloniști tineri. Vă amintiți de țăranul ăla, care v-a lăsat să-i scoateți toți dinții numai ca să cîștige un pariu?

Doctorul Rubicundo Loachamín clătină din cap pentru a-și pune ordine în amintiri, și astfel apăru imaginea bărbatului, nu tocmai tînăr și îmbrăcat ca un țăran de pe coastă, numai în alb, desculț, dar cu pinteni de argint.

Țăranul ajunsese la cabinetul medical însoțit de vreo douăzeci de indivizi, beți criță cu toții. Erau căutători de aur fără casă. Hoinari, așa le spuneau oamenii, și puțin le păsa dacă găseau aur în rîu sau în traista aproapelui. Țăranul se prăbușise pe fotoliu și îl privise cu o expresie tîmpă.

— Spune.

— Mi-i scoateți pe toți. Unul cîte unul, și după aia mi-i puneți aici, pe masă.

— Deschide gura.

Omul îl ascultase, iar dentistul avusese prilejul de a vedea că, pe lîngă măselele paradite, mai avea mulți dinți, unii stricați, alții întregi.

— Mai ai un pumn întreg de dinți. Ai bani pentru atîtea extracții?

Omul renunțase la expresia tîmpă.

— Uite cum stă treaba, dom' doctor: prietenii aci de față nu mă cred cînd le spun că sînt bărbat. Chestia e că le-am zis că vă las să-mi scoateți toți dinții, unul cîte unul și fără să mă plîng. Chestia e că am făcut pariu, iar dumneavoastră și cu mine o să împărțim cîștigul frățește.

— La al doilea pe care ți-l scoate, o să faci pe tine și o să strigi după mămica, zbieră unul din grup, iar ceilalți îi ținură isonul, rîzînd în hohote.

— Mai bine te duci să mai bei cîteva păhărele și te mai gîndești. Eu nu fac porcării din astea, spuse dentistul.

— Uite cum stă treaba, dom' doctor: dacă nu mă lăsați să cîștig pariul, o să vă iau gîtul cu chestia asta pe care o port cu mine.

Țăranului îi sticliseră ochii în timp ce mîngîia mînerul macetei.

Așa că pariul fusese respectat.

Omul deschisese gura și dentistul îi numărase din nou dinții. Erau cincisprezece și, auzind asta, provocatorul scosese cincisprezece boabe de aur, pe care le așezase ca un șirag pe mușamaua vineție unde stăteau protezele. Cîte una pentru fiecare dinte, iar ceilalți împătimiți, împărțiți în două tabere, începuseră să facă pariuri, scoțînd la rîndul lor alte boabe de aur. De la al cincilea pariu, numărul acestora începuse să crească simțitor.

Țăranul îl lăsase să-i scoată primii șapte dinți fără să i se clintească nici un mușchi pe față. Nu se auzea nici musca, iar cînd i-l scosese pe al optulea, se pornise o hemoragie care în numai cîteva clipe îi umpluse gura de sînge. Omul nu putea să vorbească, dar îi făcuse semn că vrea o pauză.

Scuipase de cîteva ori, formînd cheaguri mari de sînge pe podium, și trăsese o dușcă de rachiu, care îl făcuse să se încovoaie de durere pe fotoliu, dar nu scosese nici un sunet și, după ce mai scuipase o dată, îi făcuse semn dentistului să continue.

La sfîrșitul masacrului, fără nici un dinte în gură și cu fața mînjită pînă la urechi, țăranul trăsese un rînjet înspăimîntător de bucurie că izbîndise și împărțise frățește cîștigul cu dentistul.

— Alea da, vremuri! șopti doctorul Loachamín, trăgînd încă o dușcă.

Rachiul de trestie îi arse gîtlejul și dădu înapoi sticla cu o strîmbătură.

— Nu vă mai strîmbați, dom’ doctor! Ăsta omoară viermii din măruntaie, spuse Antonio José Bolívar, dar nu mai putu să adauge nici un cuvințel.

Două canoe se apropiau, și într-una din ele se zărea trupul neînsuflețit al unui bărbat blond.

Capitolul II

Primarul, singurul funcționar, autoritatea maximă și reprezentantul unei puteri mult prea îndepărtate pentru a provoca teamă, era un bărbat obez, care nădușea fără-ncetare.

Localnicii spuneau că sudoarea începuse să curgă șiroaie din el de îndată ce pusese piciorul pe pămînt, după ce debarcase de pe *Sucre*, și de atunci nu mai prididise cu mototolitul batistelor, cîștigîndu-și binemeritata poreclă de Bălosul.

Mai șușoteau că, înainte de a ajunge în El Idilio, fusese trimis într-un oraș mare de la munte și că, din pricina unei tîlhării, fusese mutat în acest colț uitat de lume, drept pedeapsă.

Asuda, iar cealaltă ocupație a lui consta în a împărți proviziile de bere. Așezat în biroul lui, trăgea cît putea de berea din sticle, pe care o bea cu înghițituri mici, știind că, odată terminată, realitatea avea să i se pară și mai exasperantă.

Cînd norocul era de partea lui, își putea permite să viseze că seceta avea să fie urmată de vizita vreunui străin bine aprovizionat cu whisky. Primarul nu bea rachiu de trestie asemenea celorlalți localnici. Îi încredința că Frontera îi provocase coșmaruri și că trăise urmărit de fantasma nebuniei.

De cîtăva vreme trăia cu o băștinașă pe care o bătea cu sălbăticie, învinuind-o că îi făcuse vrăji, și toți trăgeau nădejde că femeia avea să îl ucidă. Se făceau chiar pariuri pe tema asta.

Din clipa în care venise pe acele meleaguri, cu șapte ani în urmă, reușise să se facă urît de toți.

Venise cu ideea fixă de a strînge biruri, din motive cu neputință de înțeles. Încercase să vîndă permise de pescuit și

vînătoare într-o regiune nesupusă nimănui. Voise să primească drept de uzufruct de la toți culegătorii de lemne, care adunau lemne umede dintr-o pădure mai bătrînă decît toate statele din lume și, într-o pornire de mare hărnicie civică, dăduse poruncă să se construiască o cocioabă din trestie, unde urma să-i închidă pe bețivii care refuzau să plătească amenzile pentru tulburarea liniștii publice.

Pe unde trecea nu stîrnea decît priviri disprețuitoare, iar transpirația lui întețea ura localnicilor.

Primarul dinaintea lui fusese în schimb foarte prețuit. Trăiește și lasă-i și pe ceilalți să o facă era deviza lui. Lui i se datorau debarcările vaporului și vizitele poștașului și ale dentistului, însă nu rezistase prea mult în funcție.

Într-o după-amiază se certase cu unul dintre căutătorii de aur și fusese găsit, două zile mai tîrziu, cu căpățîna despicată de lovituri de macetă și pe jumătate mîncat de furnici.

Vreme de cîțiva ani, El Idilio rămăsese fără nici o autoritate care să apere suveranitatea Ecuadorului asupra acelei păduri nesfîrșite, pînă cînd puterea centrală îl trimisese acolo pe împricinatul pedepsit.

În fiecare luni—era obsedat de ziua de luni—îl vedeau arborînd drapelul pe un stîlp de pe chei, pînă cînd o furtună smulsese cîrpa aceea zdrențuită și o făcuse să dispară în adîncul pădurii. Odată cu ea, dispăruse și certitudinea că era luni, de care oricum nu se sinchisea nimeni.

Primarul ajunse pe chei. Se ștergea pe față și pe gît cu o batistă. O mototoli și dădu ordin să fie adus cadavrul.

Era vorba despre un bărbat tînăr, care nu trecuse de patruzeci de ani, blond și cu o constituție robustă.

— Unde l-au găsit?

Băștinașii se priviră unul pe altul, ezitînd între a răspunde și a păstra tăcerea.

— Sălbaticii ăștia nu înțeleg spaniola? mîrîi primarul.

Unul dintre indigeni se hotărî să vorbească.

— Pe rîu în sus. La două zile de-aici.

— Lăsați-mă să văd rana, porunci primarul.

Al doilea indigen întoarse capul mortului. Insectele îi devoraseră ochiul drept, iar cel stîng mai păstra încă o strălucire albastră. Avea o tăietură care începea la bărbie și se sfîrșea pe umărul drept. Din rană ieșeau resturi de artere și cîțiva viermi albicioși.

— Voi l-ați omorît.

Shuarii se dădură înapoi.

— Nu. *Shuar* nu omorînd.

— Nu mințiți. A fost despicat de o lovitură de macetă. Se vede de la o poștă.

Grăsanul cel veșnic transpirat scoase pistolul și îl îndreptă spre indigenii surprinși.

— Nu. *Shuar* nu omorînd, îndrăzni să repete cel care vorbise mai devreme.

Primarul îl reduse la tăcere izbindu-l cu mînerul armei.

Un firicel subțire de sînge țîșni din fruntea *shuarului*.

— Nu mă duceți voi pe mine cu zăhărelul. Voi l-ați omorît. Cărați-vă. La primărie o să-mi spuneți motivele. Mișcați-vă fundul, sălbaticilor. Iar dumneata, căpitane, pregătește-te să duci doi deținuți pe *Sucre*.

În chip de răspuns, căpitanul vasului ridică din umeri.

— Mă scuzați, dar dumneavoastră bateți cîmpii rău de tot. Asta nu e lovitură de macetă, se auzi glasul lui Antonio José Bolívar.

Primarul mototoli batista cu furie.

— Da' tu de unde știi?

— Eu știu ce văd.

Bătrînul se apropie de cadavru, se aplecă, îi întoarse capul și desfăcu rana cu degetele.

— Vedeți carnea asta deschisă în straturi? Vedeți că la falcă rana e mai adîncă și pe măsură ce coboară e tot mai superficială? Vedeți că sînt patru crestături în loc de una?

— Și ce dracu' vrei să spui cu asta?

— Că nu există macete cu patru lame. Lovitură de labă. E lovitura de labă a unui jaguar. Un animal adult l-a omorît. Veniți. Mirosiți.

Primarul își trecu batista peste ceafă.

— Să miros? Văd că e deja pe jumătate putrezit.

— Lăsați-vă pe vine și mirosiți. Nu miroase nici a mort, nici a viermi. Mirosiți-i hainele, părul, totul.

Învingîndu-și scîrba, grăsanul se aplecă și adulmecă asemenea unui cîine fricos, fără să se apropie prea mult.

— A ce miroase? îl întrebă bătrînul.

Alți curioși se apropiară pentru a mirosi la rîndul lor rămășițele.

— Nu știu. De unde să știu? A sînge, a viermi, răspunse primarul.

— Duhnește a pișat de cotoi, spuse unul dintre curioși.

— De pisică. A pișat de pisică mare, rectifică bătrînul.

— Ceea ce nu dovedește că n-ar fi fost omorît de ăștia.

Primarul încercă să-și redobîndească autoritatea, dar atenția localnicilor era îndreptată asupra lui Antonio José Bolívar.

Bătrînul se întoarse să mai cerceteze o dată cadavrul.

— L-a omorît o femelă. Probabil că masculul bîntuie pe-acolo, rănit. Femela l-a ucis și imediat după aceea a urinat pe el ca să-l însemneze, ca nu cumva să-l mănînce alte fiare în timp ce-și căuta ea masculul.

— Gogorițe răsuflate. Sălbaticii ăștia l-au ucis și dup-aia l-au stropit cu pișat de cotoi. Voi înghițiți orice minciună sfruntată, declară primarul.

Indigenii încercară să-i răspundă, însă țeava de pistol îndreptată spre ei fusese o poruncă imperativă, care-i silea să păstreze tăcerea.

— Și de ce mă rog ar fi făcut-o? interveni dentistul.

— De ce? Mă surprinde întrebarea dumitale, doctore. Ca să-l jefuiască. Ce alt motiv ar fi putut să aibă? Sălbaticii ăștia nu se dau în lături de la nimic.

Bătrînul clătină din cap cu mîhnire și îl țintui cu privirea pe dentist. Acesta își dădu seama ce urmărea Antonio José Bolívar și îl ajută să care ce mai rămăsese din cadavru pe scîndurile de pe chei.

Un ceas de mînă, o busolă, un portofel cu bani, o lampă cu gaz, un cuțit de vînătoare, un lanț de argint de care atîrna un medalion înfățișînd un cap de cal. Bătrînul vorbi cu unul dintre *shuari* pe limba lui, iar acesta sări în canoe pentru a-i înmîna un rucsac de pînză verde.

Deschizîndu-l, găsiră muniție pentru pușcă de vînătoare și cinci piei de jaguar foarte mici. Piei de cotoi cu pete, nu mai mari de-o palmă. Erau date cu sare și duhneau, dar nu chiar atît de tare ca mortul.

— Ei bine, excelență, mi se pare că ați rezolvat cazul, spuse dentistul.

Primarul, lac de sudoare, îi privea pe *shuari*, pe localnici, pe dentist și nu știa ce să mai spună.

De îndată ce văzură pieile, indigenii schimbară între ei cîteva replici nervoase și săriră în canoea lor.

— Stați! Voi așteptați aici pînă cînd hotărăsc eu, ordonă grăsanul.

— Lăsați-i să plece. Au toate motivele s-o facă. Sau n-ați înțeles încă?

Bătrînul îl privea pe primar și dădea din cap. Deodată, luă una dintre piei și i-o aruncă. Grăsanul transpirat o prinse cu un gest scîrbit.

— Gîndiți-vă, excelență. Ați stat atîția ani aici și n-ați învățat nimic. Gîndiți-vă. Dobitocul ăla de străin a omorît puii și mai mult ca sigur l-a rănit pe mascul. Ia uitați-vă la cer. Începe să plouă. Încercați să vă imaginați scena. Femela ieșise la vînat ca să-și umple burta și să-i poată alăpta în primele săptămîni de ploaie. Puișorii nu erau înțărcați și masculul a rămas să-i îngrijească. Așa se întîmplă cu fiarele sălbatice și așa i-a surprins străinul. În momentul ăla, femela bîntuia pe-acolo înnebunită de durere. Și tot

atunci voia să-l prindă pe ucigaș. Nu cred că i-a fost prea greu să ia urma străinului. Nefericitul ducea cu sine și mirosul laptelui cu care femela își hrănise puii. Mai omorîse și alți oameni. Simțea și recunoștea în el mirosul sîngelui de om, iar după mintea femelei, noi toți sîntem asasinii puilor ei, toți avem același miros pentru ea. Lăsați-i pe *shuari* să plece. Trebuie să vestească pe la casele lor și prin împrejurimi. Fiecare zi care trece o va face pe femelă tot mai disperată și mai periculoasă și va căuta sînge în preajma așezărilor omenești. Fiu de tîrfă! Uitați-vă la pieile astea. Sînt atît de mici și de nefolositoare. Să vînezi cînd stă să-nceapă ploaia și cu pușcă pe deasupra! Ia uite ce de găuri în pieile astea. Vă dați seama? Dumneavoastră i-ați acuzat de crimă pe *shuari*, iar noi ne-am dat seama că răufăcătorul e un străin. Să vînezi în afara sezonului, și mai cu seamă specii interzise! Iar dacă vă gîndiți puțin la armă, vă asigur că *shuarii* nu au așa ceva, fiindcă au găsit-o la mare depărtare de locul unde fusese ucis străinul. Nu măcredeți? Uitați-vă la cizmele lui. Partea din spate e ferfeniță. Asta înseamnă că jaguarul l-a tîrît o bună bucată de drum după ce l-a omorît. Priviți cămașa sfîșiată în dreptul pieptului. De-acolo l-a apucat fiara cu dinții, ca să-l tragă după ea. Sărmanul străin! Trebuie să fi avut parte de o moarte cumplită. Ia uitați-vă la rană. O gheară i-a sfîșiat beregata. Cred că a agonizat vreo jumătate de oră, în timp ce femela bea sîngele care șiroia din el, după care, deșteaptă cum e, l-a tîrît pînă la malul rîului, ca nu cumva să-l devoreze furnicile. Atunci a urinat pe el, pentru a-l însemna, și probabil că plecase în căutarea masculului cînd l-au găsit *shuarii*. Lăsați-i să plece, și cereți-le să îi anunțe pe căutătorii de aur care s-au statornicit pe mal. O femelă de jaguar înnebunită de durere e mai primejdioasă decît douăzeci de asasini strînși laolaltă.

Primarul nu scoase nici o vorbuliță și plecă să scrie raportul pentru postul de poliție din El Dorado.

Aerul era tot mai fierbinte și greu de respirat. Vîscos, se lipea de piele ca o peliculă supărătoare și aducea dinspre pădure

liniștea dinaintea furtunii. Dintr-o clipă într-alta aveau să se rupă zăgazurile cerului.

Dinspre primărie răzbătea țăcănitul rar al unei mașini de scris, în timp ce cîțiva oameni tocmai terminau de făcut un coșciug pentru a transporta cadavrul, care zăcea uitat pe scîndurile de pe chei.

Comandantul de pe *Sucre* blestema cu ochii ridicați la cerul încărcat de nori și nu mai prididea să înjure mortul. Chiar el își asumă sarcina de a presăra în coșciug un strat de sare, știind că asta nu avea să-i fie de prea mare ajutor.

Erau nevoiți să facă exact așa cum se obișnuia cu oricine murise în pădure, care, din pricina absurdelor dispoziții legale, nu putea fi abandonat într-un luminiș din junglă; cu alte cuvinte, trebuia să-l spintece de la gît pînă la vintre, să-i scoată mațele și să-i umple trupul cu sare. În felul ăsta puteau ajunge cu bine la destinație. Însă în cazul de față era vorba despre un străin și trebuia să-l aducă întreg, cu tot cu viermii care-l mîncau pe dinăuntru, chiar dacă la debarcare avea să fie doar un sac pestilențial împrăștiind cele mai insuportabile duhori.

Așezați pe buteliile de gaz, dentistul și bătrînul priveau curgerea rîului. Din cînd în cînd își treceau unul altuia sticla cu rachiu Frontera și fumau trabucuri învelite în frunze aspre, pe care umezeala nu le poate stinge.

— La dracu', Antonio José Bolívar, l-ai lăsat cu gura căscată pe excelența sa. Nu te știam și detectiv. L-ai umilit în fața tuturor, și o merita cu vîrf și-ndesat. Trag nădejde că într-o bună zi îl vor spinteca metișii cu sulița.

— O să-l omoare nevastă-sa. Pe zi ce trece adună tot mai multă ură împotriva lui, dar deocamdată nu a strîns destulă. Asta cere timp.

— Ia ascultă! Cu toată încurcătura asta cu mortul, aproape că uitasem. Ți-am adus două cărți.

Bătrînului îi sclipiră ochii.

— De dragoste?

Dentistul dădu aprobator din cap.

Antonio José Bolívar citea romane de dragoste și, cu fiecare călătorie a sa, dentistul îi aducea provizii pentru lectură.

— Sînt triste? întreba bătrînul.

— Să plîngi cu sughițuri, nu alta, îl asigura dentistul.

— Cu oameni care se iubesc de-adevăratelea?

— Așa cum nimeni altcineva n-a mai iubit vreodată.

— Suferă mult?

— Aproape că n-am mai putut să suport, răspundea dentistul.

Însă doctorul Rubicundo Loachamín nu citea romanele.

Cînd bătrînul îi ceruse hatîrul de a-i aduce ceva de citit, indicînd foarte clar preferințele sale—suferințe, iubiri tragice și finaluri fericite —dentistul simțise că se confrunta cu o sarcină greu de dus la îndeplinire.

Se gîndea că nu i-ar sta deloc bine dacă ar intra într-o librărie din Guayaquil și ar spune: „Dați-mi, vă rog, un roman din cale-afară de trist, cu multă suferință din pricina dragostei și cu final fericit". L-ar fi luat drept un bătrîn libidinos, dar găsise soluția cînd se aștepta mai puțin, într-un bordel de pe chei.

Dentistului îi plăceau negresele, mai întîi pentru că erau capabile să rostească niște cuvinte care l-ar fi sculat din morți și pe un boxer făcut *knock-out* și în al doilea rînd pentru că nu transpirau în pat.

Într-o după-amiază, în timp ce se hîrjonea cu Josefina, o femeiușcă din Esmeraldas, cu pielea netedă ca pielea de pe tobă, zărise cîteva cărți așezate pe comodă.

— Tu citești? o întrebase.

— Da. Însă citesc foarte greu, răspunsese femeia.

— Și care sînt cărțile care îți plac cel mai mult?

— Romanele de dragoste, răspunsese Josefina, dovedind aceleași gusturi ca Antonio José Bolívar.

Începînd din acea seară, Josefina își îmbinase îndatoririle de damă de companie cu acelea de critic literar, și la fiecare

șase luni alegea două romane care, după părerea ei, ofereau cele mai mari suferințe, aceleași pe care Antonio José Bolívar Proaño avea să le citească mai tîrziu, în singurătatea colibei sale de pe malul rîului Nangaritza.

Bătrînul primi cărțile, le cercetă copertele și declară că îi plăceau.

În acel moment tocmai urcau coșciugul la bord, iar primarul supraveghea operațiunea. Zărindu-l pe dentist, îi ordonă unui bărbat să se apropie.

— Primarul spune să nu uitați de impozite.

Dentistul îi înmînă bancnotele pregătite de mult și adăugă:

— Cum de i-a trecut prin cap așa ceva? Spune-i că sînt un bun cetățean.

Omul se întoarse la primar. Grăsanul înșfăcă bancnotele, le îndesă iute în buzunar și îl salută pe dentist ducîndu-și mîna la frunte.

— Cu alte cuvinte, v-au păcălit și pe dumneavoastră cu impozitele astea, comentă bătrînul.

— M-au mîncat de viu. Guvernele trăiesc din mușcăturile mîrșave cu care îi procopsesc pe cetățeni. Bine măcar că ne alegem și noi cu cîțiva gologani nenorociți.

Fumară și băură alte cîteva înghițituri privind cum curge pe lîngă ei eternitatea verde a rîului.

— Antonio José Bolívar, te văd cam gînditor. Las-o baltă.

— Aveți dreptate. Nu îmi place deloc treaba asta. Mai mult ca sigur că Bălosul clocește acum o răzbunare și o să mă cheme. Asta nu-mi place deloc. Ați văzut rana? O lovitură clară de labă. Animalul e mare și ghearele lui au cel puțin cinci centimetri. O asemenea fiară, oricît de înfometată ar fi, tot nu-și pierde puterea. Și pe deasupra mai vin și ploile. Urmele se șterg, iar foamea o face și mai vicleană.

— Dacă vrei, poți să refuzi să participi la vînătoare. Ești prea bătrîn ca să mai ții la tăvăleală.

— Nu spuneți asta. Uneori îmi vine cheful să mă-nsor din nou. Poate la o vînătoare din asta mă trezesc că-mi cere să-mi fie naș.

— Și-acum fie vorba între noi, cîți ani ai, Antonio José Bolívar?

— Prea mulți. Vreo șaizeci, după acte, dar dacă ținem seama de faptul că m-au înregistrat cînd mergeam de multișor pe picioare, să spunem că merg pe șaptezeci.

Țignalul de pe *Sucre*, care anunța plecarea vasului, îi obligă să-și ia rămas-bun.

Bătrînul rămase pe chei pînă cînd vaporul dispăru la o cotitură a rîului. Atunci luă hotărîrea de a nu mai vorbi cu nimeni în ziua respectivă, își scoase placa dentară, o înveli în batistă și, strîngînd la piept cărțile, se îndreptă spre coliba lui.

Capitolul III

Antonio José Bolívar Proaño știa să citească, dar nu știa să scrie.

Într-un cuvînt, era în stare să tragă o mîzgălitură în dreptul numelui său cînd trebuia să iscălească vreo hîrtie oficială, bunăoară în perioada alegerilor, însă cum asemenea evenimente aveau loc foarte rar, aproape că uitase pînă și asta.

Citea anevoie, silabisind cuvintele, și mai apoi bolborosea cu glas scăzut, ca și cum le-ar fi savurat, iar atunci cînd deslușea înțelesul unui cuvînt îl repeta dintr-o răsuflare. În cele din urmă, făcea același lucru cu întreaga frază și astfel reușea să-și însușească sentimentele și ideile plăsmuite în paginile citite.

Cînd un anumit pasaj îi plăcea cu deosebire, îl repeta de mai multe ori, de fiecare dată cînd socotea de cuviință, pentru a-și da seama cît de frumos putea să fie, la rîndul său, limbajul omenesc.

Citea folosind o lupă, a doua pe lista obiectelor sale preferate. Prima era placa dentară.

Locuia într-o colibă de trestie de vreo zece metri pătrați, în care își așezase cu grijă puțina mobilă pe care o avea: hamacul de iută, lada de bere pe care stătea lampa cu gaz și o masă înaltă, foarte înaltă, pentru că atunci cînd îl duruse pentru prima oară spatele își dăduse seama că îl covîrșeau anii și se hotărîse să stea jos cît mai rar cu putință.

Atunci își construise masa cu picioare lungi, pe care o folosea ca să mănînce fără să se-așeze și mai ales ca să citească romane de dragoste.

Coliba era ocrotită de un acoperiș de paie și avea o singură fereastră care dădea spre rîu. În fața ei se găsea masa înaltă.

Lîngă ușă atîrna un prosop zdrențuit și o bucată de săpun pe care o schimba de două ori pe an. Era vorba de un săpun de calitate, cu miros pătrunzător de seu, care spăla bine hainele, farfuriile, oalele, părul și trupul.

Pe un perete, la picioarele hamacului, stătea spînzurat un portret retușat de un artist de la munte, care înfățișa o pereche tînără.

Bărbatul, Antonio José Bolívar Proaño, purta un costum albastru foarte sobru, cămașă albă și o cravată în dungi care nu existase decît în închipuirea pictorului.

Femeia, Dolores Encarñación del Santísimo Sacramento Estupiñán Otavalo, purta niște haine care existaseră cu adevărat și care continuau să existe în cotloanele îndărătnice ale memoriei, aceleași în care se cuibărește plictisul singurătății.

O broboadă de catifea albastră conferea demnitate acelui cap de femeie, fără a ascunde cu totul părul de un negru intens și strălucitor, pieptănat cu cărare pe mijloc, în spatele căruia se zărea peisajul vegetal. Din urechi îi atîrnau cercei de aur, iar gîtul îi era înconjurat de mai multe șiraguri de mărgele suflate, la rîndul lor, cu aur.

Pieptul, sau mai bine spus ceea ce se vedea din el în portret, era acoperit cu o bluză brodată cu migală, ca prin părțile locului, adică în Otavalo, iar deasupra ei se zărea zîmbetul femeiesc al unei guri mici și roșii.

Se cunoscuseră încă de pe vremea cînd erau copii, în San Luis, un sătuc de munte, aflat în apropierea vulcanului Imbabura. Aveau treisprezece ani cînd fuseseră logodiți, iar în urma unei petreceri care avusese loc doi ani mai tîrziu, și la care numai ei nu luaseră parte, deoarece se simțeau stînjeniți de gîndul de a se implica într-o aventură care îi depășea, se treziseră căsătoriți.

Copiii își trăiseră primii trei ani de căsnicie în casa tatălui soției, un văduv foarte bătrîn, care își luase angajamentul să

le lase moștenire întreaga avere în schimbul făgăduielii că aveau să-l îngrijească și să se roage pentru el.

La moartea bătrînului, cei doi aveau vreo douăzeci de ani și primiră moștenire cîțiva metri de pămînt, de altminteri puțini la număr, ba chiar insuficienți pentru întreținerea unei familii, la aceștia adăugîndu-se cîteva animale domestice, care dăduseră ortul popii înainte de vreme din pricina cheltuielilor pentru înmormîntarea bătrînului.

Timpul trecea. Bărbatul cultiva pămîntul familiei și mai lucra pe deasupra și pe terenurile altor proprietari. Abia dacă aveau după ce bea apă și singurul lucru care le prisosea erau bîrfele răuvoitoare care nu îl priveau pe el, ci pe Dolores Encarnación del Santísimo Sacramento Estupiñán Otavalo.

Muierea nu rămînea grea. În fiecare lună suferea cu odioasă punctualitate venirea ciclului și după fiecare perioadă menstruală se trezea tot mai însingurată.

— E stearpă din născare, spuneau babele.

— Eu i-am văzut sîngele cînd i-a venit prima dată. Am zărit în el copilași morți, le asigura alta.

— E moartă pe dinăuntru. O femeie ca asta nu e bună de nimic, comentau cu toatele.

Antonio José Bolívar încerca să o consoleze și mergeau pe la toți vracii, folosind toate ierburile și alifiile care ar fi putut-o ajuta să zămislească prunci.

Totul era zadarnic. Lună după lună, femeia se ascundea într-un ungher al casei pentru a fi inundată de șuvoiul rușinii.

Se hotărîseră să plece de la munte, cînd bărbatului i se propusese o soluție scandaloasă.

— S-ar putea ca tu să fii de vină. Trebuie s-o lași să meargă singură la carnavalul de San Luis.

Îi propuneau să o ducă la serbările care aveau loc în luna iunie, să o oblige să participe la dans și la marea beție colectivă care avea loc imediat după plecarea preotului. După asta continuau să se îmbete cu toții, se aruncau pe jos în biserică și așteptau

ca rachiul de trestie, băutura „curată”, produsă cu generozitate de fabricile de zahăr, să-și facă efectul, dînd naștere unei învălmășeli generale de trupuri care se tăvăleau la adăpostul întunericului.

Antonio José Bolívar Proaño refuzase eventualitatea de a deveni tatăl unui fiu de carnaval. Pe de altă parte, auzise despre un plan de colonizare a Amazoniei. Guvernul promitea mari întinderi de pămînt și ajutor tehnic în schimbul populării unor teritorii pe care urmăreau să le obțină de la peruani. Trăgea nădejde că o schimbare de climă avea să îndrepte nerodnicia de care suferea unul dintre ei.

În ajunul serbărilor de San Luis își strînseră puținele lucruri pe care le aveau, încuiaseră bine casa și porniră în călătorie.

Le trebuiră două săptămîni ca să ajungă în portul fluvial din El Dorado. Făcuseră o parte din drum cu autobuzul, o parte cu camionul, iar restul drumului îl făcuseră pur și simplu pe jos, străbătînd orașe cu obiceiuri ciudate, ca de pildă Zamora sau Loja, unde indigenii saragurus se încăpățînează să se-mbrace în negru, ținînd în continuare doliu după marele rege Atahualpa.

La capătul altei călătorii care ținuse o săptămînă, de data aceasta într-o canoe, cu mîinile și picioarele amorțite din pricina lipsei de mișcare, ajunseseră la un cot al rîului. Singurul așezămînt era o colibă uriașă de calamină care slujea drept birou, depozit de semințe și unelte și locuință a coloniștilor abia sosiți. Se aflau în El Idilio.

Aici, după cîteva scurte formalități, le fusese înmînată o bucată de hîrtie, pompos sigilată, prin care erau recunoscuți oficial drept coloniști. Le fuseseră date spre folosință două hectare de pădure, cîteva macete, cîțiva pari, cîțiva saci de semințe mîncate de gărgărițe și făgăduiala unui ajutor tehnic pe care nu aveau să-l primească niciodată.

Cei doi se apucaseră cu sîrg să construiască o colibă cu ce aveau la îndemînă, și îndată după aceea începuseră să curețe locul împădurit care le revenea. Munceau de la revărsatul zorilor și pînă-n miez de noapte, smulgînd copaci, liane, bălării, pentru

ca a doua zi de dimineață să le vadă crescînd din nou, cu forțe proaspete, ca și cum s-ar fi simțit datoare să se răzbune.

Odată cu sosirea primului anotimp ploios, li se terminaseră proviziile și nu mai știuseră ce să facă. Cîțiva coloniști aveau arme, mai precis vechi puști de vînătoare, însă animalele pădurii erau șirete și iuți. Pînă și peștii din rîu parcă își băteau joc de ei, făcînd salturi chiar sub nasul lor fără să se lase prinși.

Izolați de ploile torențiale, de furtunile pe care nu le cunoșteau, începuseră să trăiască disperarea celor care se știu osîndiți să aștepte o minune, în tot acest timp neputînd face altceva decît să contemple creșterea necontenită a rîului și curgerea lui năvalnică, în care tîra cu sine trunchiuri de copaci și animale moarte, cu burțile umflate de apă.

Primii coloniști începuseră să dea ortul popii. Unii dintre ei mîncaseră fructe necunoscute; alții fuseseră loviți de boli care se manifestau prin febră ucigător de mare; alții dispăreau în pîntecele uriaș al unui șarpe boa care le zdrobea oasele, pentru ca apoi să-i înfulece, mistuindu-i într-un proces de digestie prelungit și înspăimîntător.

Se simțeau pierduți, prinși într-o luptă fără sorți de izbîndă cu ploaia care amenința să le smulgă în orice clipă coliba, cu țînțarii care profitau de scurtele momente de răgaz pentru a se năpusti asupra lor cu o ferocitate ieșită din comun, punînd stăpînire pe tot trupul lor, înțepîndu-i, sugîndu-le sîngele, lăsîndu-le gîlme fierbinți și larve sub piele, care la scurtă vreme încercau să iasă la lumină și deschideau răni pline de puroi în drumul lor către libertatea verde, cu animale înfometate care dădeau tîrcoale prin pădure, scoțînd sunete înfricoșătoare și nu îngăduiau odihnei să-și facă sălaș, pînă cînd fuseseră salvați de apariția unor oameni pe jumătate goi, cu chipurile mînjite de vopsea roșie, de ale căror capete și brațe atîrnau podoabe felurit colorate.

Erau *shuarii* care, înduioșați, se apropiaseră de ei pentru a le da o mînă de ajutor.

De la ei învățară să vîneze, să pescuiască, să-și ridice colibe trainice și rezistente împotriva furtunii, să deosebească fructele comestibile de cele otrăvitoare și tot de la ei învățaseră să trăiască în deplină armonie cu pădurea.

După încheierea anotimpului ploios, *shuarii* îi ajutară să curețe porțiuni împădurite de costișă, nu fără a-i avertiza că toate eforturile erau zadarnice.

În pofida sfaturilor primite de la indigeni, semănaseră primele semințe, și nu le luase prea multă vreme ca să constate că pămîntul era alunecos. Ploile neîntrerupte pătrunseseră atît de adînc, încît plantele nu mai prindeau rădăcini și mureau înainte de a înflori, fie pentru că nu mai aveau vlagă, fie pentru că erau devorate de insecte.

La venirea următorului anotimp ploios, pămîntul pe care-l munciseră din greu alunecase încă de la prima răpăială.

Dolores Encarnación del Santísimo Sacramento Estupiñán Otavalo nu supraviețuise celui de-al doilea an petrecut în El Idilio și murise în timpul unui acces de febră, din pricina malariei care o rosese pînă în măduva oaselor.

Antonio José Bolívar Proaño știuse atunci că nu se putea întoarce sub nici o formă în satul de la munte. Săracii îndură orice, mai puțin eșecul.

Era nevoit să stea pe loc, să rămînă acolo, însoțit numai de amintiri, și acestea tot mai îndepărtate. Voia să se răzbune pe acel pămînt blestemat, pe acel iad verzui care îi spulberase dragostea și visele. Nădăjduia că un foc mistuitor avea să cuprindă întreaga Amazonie, preschimbînd-o într-un rug aprins.

Și, în neputința sa, descoperise că nu cunoștea atît de bine pădurea tropicală încît s-o poată urî.

Învățase limba *shuarilor* mergînd cu ei la vînătoare. Vînaseră tapiri, rozătoare, porci-cu-ombilic, mistreți mici cu carnea foarte gustoasă, maimuțe, păsări și reptile. Învățase să se folosească de sarbacană, care nu făcea zgomot și era atît de eficace la vînătoare, și de suliță, cu care prindea peștii din rîu.

Alături de ei, renunțase la pudoarea de țăran catolic. Umbla pe jumătate dezbrăcat și evita să dea ochii cu noii coloniști, care îl socoteau nebun de legat.

Antonio José Bolívar Proaño nu se gîndise niciodată la cuvîntul libertate, dar se bucura de ea după pofta inimii în mijlocul pădurii tropicale. Oricît de mult ar fi încercat să-și reînnoiască sentimentul de ură, nu înceta nici o clipă să se simtă în largul său în acea lume, pînă într-acolo încît ajunsese să-și uite aversiunea, sedus de ispitele acelor meleaguri fără hotar și fără stăpîni.

Mînca numai cînd îi era foame. Alegea poamele cele mai gustoase, renunța să prindă peștii care i se păreau prea înceți, urmărea cîte un animal din zonele de costișă și, cînd îl țintea cu sarbacana, se răzgîndea și i se năzărea că are poftă de altceva.

La căderea întunericului, dacă voia să fie singur, se trîntea într-o canoe, iar dacă dorea, în schimb, să fie înconjurat de oameni, îi căuta pe *shuari*.

Aceștia îl primeau cu bucurie. Împărțeau cu el hrana, țigările de foi și stăteau de vorbă ore întregi, scuipînd cu poftă în jurul veșnicului foc de vreascuri.

— Cum sîntem? îl întrebau.

— Drăgălași ca o adunătură de maimuțe, vorbăreți ca papagalii cherchheliți și gălăgioși ca niște draci împielițați.

Shuarii primeau comparațiile cu hohote de rîs și trăgeau pîrțuri sonore în semn de mulțumire.

— Cum e acolo de unde vii tu?

— Frig. Dimineața și seara e din cale-afară de frig. Sîntem nevoiți să purtăm pălării și *poncho*-uri lungi, de lînă.

— De-asta miros în halul ăsta. Cînd își fac nevoile se murdăresc pe *poncho*.

— Nu. Ce-i drept, se întîmplă și asta uneori. Partea proastă e că, din pricina frigului, nu ne putem spăla ori de cîte ori avem chef, așa, ca voi.

— Maimuțele de la voi poartă și ele *poncho*?

— Nu există maimuțe la munte. Nici porci-cu-ombilic. Oamenii de la munte nu vînează.

— Atunci ce mănîncă?

— Ce pot și ei. Cartofi, porumb. Uneori cîte un porc sau o găină, cînd dau cîte-o petrecere. Sau un cobai în zilele de tîrg.

— Și ce fac, dacă nu vînează?

— Muncesc. De cînd răsare soarele și pînă se lasă întunericul.

— Ce prostănaci, ce prostănaci! dăduseră verdictul *shuarii*.

După cinci ani de cînd se afla acolo, își dăduse seama că nu avea să mai părăsească niciodată acele meleaguri. Doi dinți ascuțiți și bine ascunși se făcuseră mesagerii acestui mesaj.

De la *shuari* învățase să meargă prin pădure călcînd cu toată talpa, atent la orice zgomot și fără să contenească nici o clipă să-și legene maceta. Într-o clipă de neatenție o lăsase pe pămînt ca să-și potrivească mai bine în spate coșul cu fructe, iar cînd se aplecase să o ridice, simțise colții arzători ai unui șarpe veninos înfigîndu-se în încheietura mîinii lui drepte.

Izbutise să vadă reptila, nu mai lungă de-un metru, care se îndepărta tîrîndu-se în zigzag, și reacționase rapid. Ridicase maceta, o legănase încoace și-ncolo cu mîna care fusese mușcată și făcuse bucățele șarpele, pînă cînd norul de otravă îi încețoșase privirea.

Pe bîjbîite, căutase capul șarpelui și, simțind cum i se scurge viața din vine, pornise către colibele *shuarilor*.

Aceștia îl văzuseră venind cu mersul împleticit. Nu mai putea vorbi, pentru că limba, mîinile, întreg trupul i se umflaseră peste măsură. Stătea să plesnească și, înainte de a-și pierde cunoștința, izbutise să le arate capul șarpelui.

Se trezise după cîteva zile, cu trupul încă umflat și tremurînd din toate încheieturile cînd îl lăsa febra.

Un vraci *shuar* îl înzdrăvenise, în urma unui tratament îndelungat.

Fierturi de ierburi îl curățaseră de otravă. Băi de cenușă rece îi scăzuseră febra și îi alungaseră coșmarurile. Iar un regim cu creier, ficat și rinichi de maimuță îl pusese pe picioare, îngăduindu-i să meargă trei săptămîni mai tîrziu.

În timpul convalescenței îi interziseseră să iasă din colibă, iar femeile respectaseră pînă în cele mai mici amănunte tratamentul pentru curățarea trupului.

— Încă mai ai otravă în tine. Trebuie să o scoți afară și să păstrezi numai acea doză care te va feri pe viitor de alte mușcături.

Îi frecaseră pielea cu fructe zemoase, fierturi de plante și alte ceaiuri pînă îl făcuseră să urineze și cînd nu trebuia.

Cînd îl văzuseră pe deplin vindecat, *shuarii* se apropiaseră de el încărcați de daruri. O sarbacană nouă, o tolbă de săgeți, un colier de perle de rîu, o cordea din pene de tucan, bătîndu-l pe umăr pînă cînd îl făcuseră să înțeleagă că trecuse printr-o încercare de inițiere pusă la cale nici mai mult, nici mai puțin decît de toanele zeilor jucăuși, zei mai mărunți, care adeseori se ascund printre scarabei sau licurici pentru a-i pune în încurcătură pe pămînteni, sau se deghizează în stele pentru a le îndrepta pașii către luminișuri inexistente din pădurea tropicală.

Fără a prididi să-l cinstească, îi vopsiseră trupul în culorile schimbătoare ale șarpelui boa și îi ceruseră să danseze cu ei.

Era unul dintre puținii supraviețuitori ai mușcăturii unui șarpe foarte veninos, iar evenimentul trebuia sărbătorit la Petrecerea Șarpelui.

La sfîrșitul petrecerii, băuse pentru prima dată *natema*, o licoare dulce, halucinogenă, preparată din rădăcini fierte de *yahuasca*, iar în visul pe care-l avusese se văzuse pe sine, fără putință de tăgadă, ca parte integrantă a acelor locuri în continuă schimbare, a acelui infinit verde, gîndind și simțind ca un *shuar*, și se descoperise dintr-odată purtînd podoabele vînătorului încercat, pe urmele unui animal inexplicabil, fără formă sau mărime, fără miros și fără glas, dar înzestrat cu doi ochi de un galben strălucitor.

Acesta fusese semnul tainic care îi poruncise să rămînă pe loc, și el îl respectase cu strictețe.

Mai tîrziu îl luase cu sine pe un prieten, Nushiño, un *shuar* care la rîndul său venise de departe, de atît de departe încît locul său de origine se pierdea undeva printre afluenții fluviului Gran Marañón. Nushiño se trezise într-o zi cu o rană de glonț în spate, ca urmare a unei expediții cu intenții civilizatoare întreprinse de soldații peruani. Își pierduse cunoștința și nu mai avea aproape nici o picătură de sînge în vine, după ce zile întregi plutise în derivă.

Shuarii din Shumbi îl vindecaseră și, odată înzdrăvenit, îi îngăduiseră să rămînă printre ei, pentru că aveau același sînge.

Străbăteau împreună hățișurile din pădure. Nushiño era puternic. Subțire în talie și lat în umeri, îi întrecea la înot pe delfinii de rîu și era întotdeauna foarte voios.

Puteau fi văzuți urmărind o pradă mare, meditînd la culoarea balegii lăsate în urmă de acel animal, iar mai apoi, cînd erau siguri că aveau să-l prindă, Antonio José Bolívar aștepta într-un luminiș din pădure, în timp ce Nushiño scotea fiara din hățiș, hăituind-o pînă cînd nimerea în bătaia săgeții otrăvite.

Alteori vînau cîte un porc-cu-ombilic pentru coloniști, iar cu banii primiți își cumpărau o macetă nouă sau un sac cu sare.

Cînd nu vîna în tovărășia lui Nushiño, își petrecea timpul pornind în căutarea șerpilor veninoși.

Știa să le dea tîrcoale scoțînd fluierături ascuțite, care îi dezorientau, pînă cînd izbutea să se apropie de ei și să-i privească drept în ochi. Atunci imita cu o mînă mișcările reptilei pînă cînd aceasta era atît de derutată, încît nici nu mai era nevoie să facă mișcările, pentru că ea continua oricum să le repete, hipnotizată. În felul acesta, celălalt braț mergea la sigur. Mîna apuca de gît șarpele surprins și îl obliga să scuipe otrava, pînă la ultima picătură, cu colții înfipți într-o nucă de cocos scobită pe dinăuntru.

După ce scuipa și ultima picătură de venin, reptila își lepăda inelele, prea vlăguită pentru a mai fi în stare să urască, sau

înțelegînd că ura era oricum zadarnică, iar Antonio José Bolívar o azvîrlea cu dispreț în frunzișul pădurii.

Se dădeau bani frumoși pentru veninul șerpilor. De două ori pe an își făcea apariția, pentru a cumpăra flacoanele ucigătoare, agentul unui laborator unde se prepara serul împotriva mușcăturilor de șarpe veninos.

Uneori, reptila fusese mai rapidă, însă lui nu îi păsa nici cît negru sub unghie. Știa că avea să se umfle ca o cîrtiță și avea să delireze din pricina febrei cîteva zile, însă după aceea venea clipa răzbunării. Era imun și îi plăcea să se laude printre coloniști, arătîndu-le brațele acoperite de cicatrici.

Viața în pădurea tropicală îl călise și toate mădularele trupului său se aflau într-o armonie deplină. Dobîndise mușchi de felină care, cu trecerea anilor, deveniră și mai vînjoși. Despre pădurea tropicală știa tot atît de multe ca un *shuar*. Era un vînător la fel de bun ca un *shuar*. Înota la fel de bine ca un *shuar*. Într-un cuvînt, era unul de-al lor, fără să fie unul dintre ei.

Din acest motiv trebuia să plece din cînd în cînd, pentru că – îi explicau ei – era bine că nu era unul dintre ei. Voiau să-l vadă, să-l aibă printre ei, dar tot atît de mult doreau să-i ducă dorul, să simtă tristețea de a nu-i putea vorbi și tresărirea fericită a inimii cînd îl vedeau întorcîndu-se.

Anotimpurile ploioase și timpul frumos se succedau. Între anotimpuri, cunoscuse ritualurile tainice ale acelui neam. Luase parte la cinstirea zilnică acordată capetelor retezate ale vrăjmașilor care muriseră ca niște războinici demni și le ținuse isonul gazdelor atunci cînd intonau *anents*, poeme cîntate, care exprimau recunoștința pentru curajul transmis și dorința de a încheia o pace trainică.

Fusese poftit la banchetul generos oferit de bătrînii care hotărau că le sosise ceasul să „plece”, iar cînd aceștia adormeau sub efectul rachiului și al *natemei*, în toiul halucinațiilor care le deschideau porțile unor existențe viitoare bine stabilite, îi ajutase

să le transporte trupurile la o colibă îndepărtată și să îi acopere cu mierea dulce de palmier.

A doua zi, intonînd *anents* de salut pentru viețile care îi așteptau pe răposați, de data aceasta ca pești, fluturi sau animale înțelepte, participa la strîngerea osemintelor albe, din cale-afară de curate și cu totul inutile pe care le lepădaseră bătrînii conduși spre alte existențe de mandibulele implacabile ale termitelor.

În anii petrecuți printre *shuari* nu avusese nevoie de romanele de dragoste pentru a cunoaște iubirea.

Nefiind unul dintre ei, nu putea să aibă neveste. Dar era unul de-al lor, în asemenea măsură, încît amfitrionul *shuar* îl rugase, în anotimpul ploios, să o accepte pe una dintre nevestele sale, pentru a le înnobila spița și sălașul.

Femeia oferită ca ofrandă îi îndreptase pașii spre malul rîului. Acolo, intonînd *anents*, îl spălase, îl împodobise și îi înmiresmase trupul, iar cînd se întorseseră la colibă își dăduse frîu liber, trîntită pe o rogojină, cu picioarele desfăcute, încălzite ușor de un foc de vreascuri, fără să înceteze o clipă să intoneze *anents*, poeme nazalizate care descriau frumusețea trupurilor și bucuria unei plăceri sporite la infinit de magia descrierii.

Era dragostea pură, fără alt scop decît dragostea însăși. Fără posesiune și fără gelozie.

— Nimeni nu reușește să pună în lanțuri tunetul, după cum nimeni nu e în stare să pătrundă în raiul celuilalt cînd se lasă în voia dragostei.

Așa grăise fratele Nushiño cîndva.

Văzînd curgerea rîului Nangaritza, s-ar fi putut gîndi că timpul cruțase acel colț de lume, dar păsările știau prea bine că limbi de foc înaintau de la soare-apune, mutilînd trupul Amazoniei.

Mașini uriașe își deschideau drum, iar *shuarii* deveniseră tot mai grăbiți. Nu mai rămîneau în același loc trei ani încheiați, așa cum obișnuiau să facă, pentru ca mai apoi să se deplaseze și să-i îngăduie naturii să se regenereze. Între două anotimpuri își

luau colibele și oasele celor răposați și se îndepărtau de străinii care ocupau malurile rîului Nangaritza.

Soseau tot mai mulți coloniști, de data aceasta momiți cu promisiunea că aveau să ajungă proprietari de cirezi și negustori de lemne. Odată cu venirea lor, pătrunsese și alcoolul, care nu mai era consumat la ritualuri și, prin urmare, provoca degradarea celor mai slabi. Dar mai cu seamă sporise numărul căutătorilor de aur, o adevărată pacoste, oameni lipsiți de scrupule, veniți din toate colțurile lumii, fără alt țel decît înavuțirea fulgerătoare.

Shuarii se îndreptau spre răsărit, căutînd intimitatea pădurilor impenetrabile.

Într-o dimineață, Antonio José Bolívar descoperise că îmbătrînea, cînd săgeata sarbacanei își greși ținta. Și lui i se apropia ceasul în care trebuia să „plece”.

Luase atunci hotărîrea de a rămîne în El Idilio și de a trăi din vînătoare. Se știa incapabil să stabilească momentul cînd avea să moară și să se lase devorat de furnici. Și chiar dacă ar fi reușit asta, oricum avea să fie o ceremonie tristă.

Era unul de-al lor, dar nu era unul dintre ei, așa încît nu ar fi avut parte nici de sărbătoare, nici de călătorie spre tărîmul viselor.

Într-o bună zi, pe cînd se apucase să construiască o canoe pe cinste, care să n-aibă moarte, auzise o bubuitură care venea dinspre rîu, semnul care avea să-i grăbească plecarea.

Alergase la locul exploziei și dăduse peste cîțiva *shuari* care plîngeau. Îi arătaseră peștii morți la suprafața apei și un grup de străini de pe plajă, care își îndreptaseră puștile spre ei.

Era un grup format din cinci aventurieri, care, pentru a-și deschide drum, aruncaseră în aer cu dinamită stăvilarul unde își depuneau peștii icrele.

Totul se petrecuse foarte repede. Albii, nervoși că apăruseră mai mulți *shuari*, începuseră să tragă, rănindu-i pe doi dintre indigeni, și o luaseră la fugă spre barcă.

În acel moment își dăduse seama că albii erau pierduți. *Shuarii* o apucaseră pe scurtătură, îi așteptaseră la loc strîmt, unde căzuseră imediat pradă săgeților otrăvite. Unul singur reușise să scape, sărind din barcă și înotînd pînă pe celălalt mal, unde se pierduse în pădure.

Abia atunci se ocupaseră de cei doi *shuari* căzuți.

Unul dintre ei murise, cu capul sfărîmat de o împușcătură trasă de aproape, iar celălalt agoniza, cu pieptul ciuruit. Era prietenul Nushiño.

— Rea moarte mă paște, șoptise Nushiño cu o strîmbătură de durere și, cu o mînă tremurătoare, îi arătase coaja de nucă de cocos în care ținea *curara*[1]. N-o să plec liniștit, prietene. O să rătăcesc ca o pasăre oarbă și tristă, lovindu-mă de copaci cînd n-o să-mi atîrne capul de o creangă uscată. Ajută-mă, prietene!

Shuarii îi înconjuraseră. El cunoștea obiceiurile albilor, iar cuvintele abia șoptite ale lui Nushiño îi spuneau că sosise clipa să-și plătească datoria pe care o avea față de ei de cînd îl salvaseră de mușcătura de șarpe.

I se păruse normal să-și plătească datoria și, punînd mîna pe sarbacană, trecuse înot rîul, pornind pentru prima oară la vînătoare pe urmele unui om.

Nu îi fusese greu să-l dibuiască.

În disperarea lui, căutătorul de aur lăsase urme care se vedeau de la o poștă, încît nici măcar nu trebuia să se mai uite după ele.

Dăduse peste el cîteva minute mai tîrziu. Încremenise de spaimă la vederea unui șarpe boa adormit.

— De ce-ați făcut asta? De ce-ați tras?

Bărbatul îl țintuise cu pușca de vînătoare.

— Sălbaticii! Unde sînt sălbaticii?

— Pe malul celălalt. Nu te urmăresc.

Răsuflînd ușurat, căutătorul de aur lăsase arma jos, iar el profitase de prilej pentru a-l lovi cu sarbacana.

[1] Otravă vegetală cu acțiune paralizantă (*n. t.*)

Îl lovise prost. Căutătorul de aur se clătinase fără a se prăbuși, așa încît nu avusese încotro și se aruncase asupra lui.

Era un bărbat voinic, dar în cele din urmă, după ce se luptaseră o vreme, reușise să-i smulgă pușca de vînătoare.

Nu mai ținuse niciodată o armă de foc în mînă, dar văzînd că bărbatul ducea mîna la macetă, intuise cu precizie locul unde trebuia să pună degetul și, în urma detunăturii, un cîrd întreg de păsări își luaseră zborul, speriate.

Surprins de zgomotul puternic al împușcăturii, se apropiase de bărbatul asupra căruia trăsese. Primise cele două gloanțe drept în burtă și se zvîrcolea de durere. Fără să țină seama de strigătele lui, îl legase de glezne, îl tîrîse pe malul rîului și, după ce dăduse de cîteva ori din brațe, simțise că nefericitul era deja mort.

Pe malul celălalt îl așteptau *shuarii*. Se grăbiseră să-l ajute să iasă din apă, însă la vederea cadavrului izbucniseră într-un plîns cu sughițuri, cu neputință de explicat.

Nu plîngeau de mila străinului. Îi plîngeau pe el și pe Nushiño.

Nu era unul dintre ei, dar era unul de-al lor. Prin urmare, el trebuia să slobozească săgeata otrăvită, oferindu-i mai înainte prilejul de a se lupta ca un viteaz; în felul acesta, după ce *curara* îi împietrea mușchii, tot curajul de care dăduse dovadă în timpul vieții avea să-i rămînă pentru totdeauna întipărit pe chip, iar pleoapele, nările și gura trebuiau bine cusute, ca nu cumva să-i dispară expresia de pe față.

Dar cum să transformi acel cap, acea viață oprită într-o strîmbătură de groază și durere?

Din vina lui, Nushiño nu putea să plece. Nushiño avea să rămînă pe veci ca un papagal orb, izbindu-se de copaci, stîrnind ura celor care, necunoscîndu-l, aveau să-l simtă lovindu-se de trupurile lor, alungîndu-le somnul șerpilor boa, punînd pe fugă prada cu zburătăcirea aripilor sale fără direcție precisă.

Se acoperise de rușine și era răspunzător pentru nefericirea veșnică a prietenului său.

Fără a înceta să plîngă, îi dăruiseră cea mai bună canoe. Fără a înceta să plîngă, îl îmbrățișaseră, îi dăduseră merinde pentru drum și îi spuseseră că din acea clipă nu mai era binevenit la ei. Putea să treacă pe lîngă colibele lor, dar nu mai avea dreptul să intre.

Shuarii împinseseră canoea pe apă și șterseseră îndată urmele lăsate pe nisip.

Capitolul IV

După ce plutise cinci zile încheiate pe rîu, ajunsese în El Idilio. Locul se schimbase. Vreo douăzeci de case aliniate formau o stradă chiar în fața rîului, iar la capătul lor se înălța o construcție ceva mai mare, pe a cărei fațadă stătea scris cu litere galbene PRIMĂRIE.

Tot acolo era și un chei făcut din scînduri groase, pe care Antonio José Bolívar îl evitase și mai plutise cîțiva metri pe rîu în jos, pînă cînd oboseala îi scosese în cale un loc unde să-și ridice coliba.

La început, localnicii nu îi căutaseră tovărășia, privindu-l ca pe un sălbatic încă de cînd îl zăriseră înfundîndu-se în pădure înarmat cu o pușcă, un Remington din secolul al XIV-lea, moștenită de la singurul om pe care îl omorîse, și încă fără să reușească din prima lovitură, însă curînd își dăduseră seama cît de prețios era faptul că trăia în apropierea lor.

Atît coloniștii, cît și căutătorii de aur făceau tot felul de greșeli prostești în pădurea tropicală. O devastau fără pic de respect și de aceea multe fiare sălbatice deveneau și mai feroce.

Uneori, numai pentru a cîștiga cîțiva metri de teren neted, doborau copaci la întîmplare, scoțînd din bîrlogul lui un șarpe boa, care se răzbuna înghițindu-le cîte un catîr, sau făceau greșeala de a-i ataca pe porcii-cu-ombilic în perioada rutului, pricină pentru care micii mistreți se preschimbau în niște monștri necruțători. Mai erau și străinii veniți de la instalațiile petrolifere.

Soseau în grupuri gălăgioase, aducînd cu ei arme suficiente pentru un batalion întreg, și pătrundeau în pădure cu gîndul

de a ucide tot ce le ieșea în cale. Își revărsau cruzimea asupra jaguarilor, fără a ține seama că unii dintre ei erau pui sau femele însărcinate și, mai tîrziu, înainte de a părăsi acele meleaguri, se fotografiau alături de zecile de piei jupuite.

Străinii plecau, pieile rămîneau acolo să putrezească, pînă cînd o mînă milostivă le ridica să le arunce în rîu, iar jaguarii care reușeau să supraviețuiască își luau revanșa sfîșiind vitele costelive.

Antonio José Bolívar încerca din răsputeri să-i țină pe coloniști la distanță, în timp ce aceștia distrugeau pădurea, desăvîrșind capodopera omului civilizat: deșertul.

Însă animalele nu avuseseră viață lungă. Speciile care supraviețuiseră deveniseră tot mai șirete și, urmînd exemplul *shuarilor* și al altor culturi din pădurea amazoniană, se retrăseseră în adîncul pădurii, într-un exod inevitabil către soare-răsare.

Antonio José Bolívar Proaño avea acum timp berechet și descoperise că știa să citească în momentul în care începuseră să i se strice dinții.

Se îngrijise de problema dinților atunci cînd simțise că gura lui răspîndea un miros fetid, însoțit de dureri crîncene ale maxilarului.

De multe ori se prezentase la orele suplimentare ale doctorului Rubicundo Loachamín, care venea în El Idilio de două ori pe an, și niciodată nu-și închipuise că avea să se numere printre nefericiții care ocupau un loc pe fotoliul lui, pînă cînd, într-o zi, durerile deveniseră insuportabile și nu mai avusese încotro: se urcase pe podiumul cabinetului medical.

— Doctore, într-un cuvînt, nu mai am mulți dinți: eu cu mîna mea i-am scos pe ăia care mă dureau prea tare, dar nu mă descurc deloc cu cei din spate. Curățați-mi gura și ne-om înțelege noi la preț pentru una dintre protezele astea atît de frumoase.

Chiar atunci debarcaseră de pe *Sucre* doi funcționari ai statului, care fuseseră luați drept strîngători ai unui nou impozit atunci cînd se instalaseră la o masă aflată la intrarea în primărie.

Primarul se socotise obligat să se folosească de toată puterea lui de convingere, de altminteri foarte slabă, pentru a-i aduce pe nou-veniții, din cale-afară de alunecoși, la masa guvernamentală. Acolo, cei doi emisari plictisiți ai puterii numărau voturile secrete ale localnicilor din El Idilio, cu ocazia unor alegeri prezidențiale care aveau să se desfășoare o lună mai tîrziu.

Antonio José Bolívar se prezentase și el la masa cu pricina.

— Știi să citești? îl întrebaseră.

— Nu-mi aduc aminte.

— Ia să vedem. Ce scrie aici?

Neîncrezător, se apropiase de hîrtia pe care i-o întindeau și se mirase peste măsură că era în stare să descifreze semnele care păreau de neînțeles.

— Dom-nul-domnul-can-di-dat-candidat.

— Știai că ai dreptul să votezi?

— Dreptul să ce?

— Dreptul să votezi. Sufragiu universal și secret. Să optezi democratic pentru unul dintre cei trei candidați prezenți în primul tur de scrutin. Înțelegi?

— Nici o boabă. Cît mă costă dreptul ăsta?

— Nimic, omule. De-asta se cheamă drept.

— Și pe cine trebuie să votez?

— Pe cine-o să iasă. Pe excelența sa, candidatul poporului. Antonio José Bolívar îl votase pe cel ales și, în schimbul exercitării acelui drept, primise o sticlă de rachiu Frontera.

Știa să citească.

Aceasta fusese descoperirea cea mai însemnată din viața lui. Știa să citească. Era posesorul antidotului care te lecuia de boala ucigătoare a bătrîneții. Știa să citească. Dar nu avea ce să citească.

Scrîșnind din dinți, primarul acceptase să-i împrumute cîteva ziare vechi pe care le păstra ostentativ, ca dovadă a legăturii sale de netăgăduit cu puterea centrală, dar lui Antonio José Bolívar nu i se păruseră interesante.

Fragmentele decupate din discursurile rostite în Congres, în care onorabilul Bucaram asigura pe toată lumea că altui onorabil i se diluase sperma, sau alt articol, care povestea cu lux de amănunte cum îl omorîse Antonio Mateluna, cu douăzeci de lovituri de cuțit și fără pic de remușcare, pe cel mai bun prieten al său, sau bunăoară cronica sportivă, care denunța galeria lui Manta pentru că îl castrase pe un arbitru de fotbal chiar pe stadion, nu i se păreau imbolduri prea grozave pentru a-și continua lectura. Toate acestea se petreceau într-o lume mult prea îndepărtată, și nu avea destule repere care să i-o tălmăcească pe-nțelesul lui și nici indicii care să-i îngăduie să și-o închipuie.

Într-o bună zi, ieșind dintre lăzile de bere și buteliile de gaz, de pe vaporul *Sucre* debarcase un preot plictisit, trimis de autoritățile ecleziastice cu misiunea de a boteza copiii și de a pune capăt concubinajelor. Acesta stătuse trei zile în El Idilio fără să găsească pe cineva care să-l conducă la casele coloniștilor. În cele din urmă, și mai plictisit de indiferența clientelei, se așezase pe chei, așteptînd vaporul care urma să-l salveze de-acolo. Pentru a-și petrece cît mai plăcut orele caniculare, scosese o carte veche din traistă și încercase să citească, pînă cînd toropeala care-l cuprinsese se dovedise mai puternică decît voința lui.

Cartea din mîinile preotului fusese momeala perfectă pentru Antonio José Bolívar. Răbdător, așteptase ca părintele să adoarmă și, odată cu somnul, să-i cadă din mînă cartea.

Era o biografie a Sfîntului Francisc, pe care o răsfoise pe furiș, știind că în felul acesta săvîrșea un păcat mărunt.

Citea silabisind și, pe măsură ce înainta în lectură, dorința de a înțelege tot ceea ce era cuprins în acele pagini îl făcuse să repete cu jumătate de glas cuvintele care se lăsaseră prinse în capcană.

Preotul se trezise și îl privise înveselit pe Antonio José Bolívar, care stătea cu nasul în carte.

— Îți place? îl întrebase.

— Iertați-mă, eminență. Dar v-am văzut dormind și n-am vrut să vă deranjez.

— Ți-a plăcut? îl întrebase din nou părintele.

— Văd că vorbește mult despre animale, răspunsese el cu o voce timidă.

— Sfîntul Francisc iubea animalele. Iubea toate făpturile Domnului.

— Și eu le iubesc. În felul meu. Dumneavoastră îl cunoașteți personal pe Sfîntul Francisc?

— Nu. Dumnezeu nu mi-a dat bucuria asta. Sfîntul Francisc a murit de mult. Cu alte cuvinte, și-a încheiat viața pe pămînt și s-a mutat la ceruri, să trăiască pe veci împreună cu Atotputernicul.

— De unde știți?

— Am citit cartea. E una dintre cărțile mele preferate.

Preotul își întărise spusele mîngîind copertele de carton zdrențuite. Antonio José Bolívar îl privise vrăjit, simțind în același timp cum îl cuprinde invidia.

— Ați citit multe cărți?

— Am citit cîteva. Înainte, cînd eram încă tînăr și nu-mi oboseau ochii, citeam cu nesaț tot ce-mi pica în mînă.

— Toate cărțile vorbesc despre sfinți?

— Nu. În lume există milioane de cărți. În toate limbile și despre toate subiectele, chiar și despre acelea care ar trebui să fie ținute sub tăcere.

Antonio José Bolívar nu pricepuse rostul acelei cenzuri și rămăsese cu privirea ațintită asupra mîinilor preotului, mîini grăsuțe, care păreau și mai albe, așa cum se odihneau acum pe coperta închisă la culoare.

— Despre ce vorbesc celelalte cărți?

— Ți-am mai spus. Despre toate. Există cărți de aventuri, de știință, povești despre oameni dăruiți cu har, cărți de tehnică, de dragoste...

Ultimele îi treziseră interesul. Despre dragoste știa numai ce se spunea în cîntece, mai cu seamă în romanțele interpretate de

Julito Jaramillo, al cărui glas de ecuadorian sărac lipit pămîntului răzbătea uneori dintr-un radio cu baterii, făcîndu-i pe ascultători să se cufunde în tristețe. Din acele romanțe aflase că dragostea e ca o pișcătură de tăun invizibil, dar căutat de toți.

— Cum sînt cărțile de dragoste?

— Mi-e teamă că despre asta nu pot să-ți spun nimic. N-am citit decît cîteva.

— N-are importanță. Cum sînt?

— Păi, cum să fie? Istorisesc o poveste în care două ființe care se cunosc și se iubesc luptă să învingă împreună piedicile care stau în calea fericirii lor.

Sirena de pe *Sucre* anunțase plecarea și nu îndrăznise să-i ceară preotului cartea. Dar întîlnirea cu el îi lăsase în suflet o aprigă dorință de lectură.

Își petrecuse anotimpul ploios rumegîndu-și nefericirea de cititor inutil și pentru prima dată se văzuse încolțit de animalul singurătății. Șireată fiară. Atentă la cea mai mică greșeală pentru a pune stăpînire pe glasul lui, condamnîndu-l la nesfîrșite tirade văduvite de ascultători.

Trebuia să facă rost de cărți și pentru asta era nevoit să iasă din El Idilio. Poate că nu trebuia să călătorească prea departe, poate că în El Dorado va găsi pe cineva care să aibă cărți și se dădea de ceasul morții tot gîndindu-se cum să le obțină.

Cînd ploile se potoliseră și pădurea se umpluse de animale tinere, își părăsise coliba și, înarmat cu pușcă, cu cîțiva metri de sfoară și cu maceta bine ascuțită, se afundase în pădure.

Acolo rămăsese aproape două săptămîni, pe teritoriul animalelor aflate la mare prețuire în ochii albilor.

În regiunea maimuțelor, cu copaci înalți, golise de zeamă cîteva zeci de nuci de cocos pentru a pregăti capcanele. Învățase asta de la *shuari* și nici măcar nu era prea greu. Era de-ajuns să le dai o gaură cu diametrul nu mai mare de-un deget, iar în partea cealaltă să le străpungi cît să strecori înăuntru o bucată de sfoară, la capătul căreia trebuia făcut un nod orb, bine strîns. Celălalt capăt

al sforii se lega de trunchiul unui copac și pe urmă se aruncau înăuntru cîteva pietricele de rîu. Maimuțele, care observau totul de la înălțime, abia așteptau plecarea omului pentru a vedea ce anume se ascunde în coajă. O luau, o agitau, iar la auzul pietricelelor băgau lăbuța înăuntru, încercînd să le scoată de-acolo. Cînd prindeau cîte o pietricică o strîngeau bine în lăbuță, lacomele, și încercau zadarnic să o scoată de-acolo.

Întinsese capcanele și, înainte de a părăsi regiunea maimuțelor, căutase un papagal mare, numit pe bună dreptate papaya maimuțelor, care zbura atît de sus, încît numai el reușea să ajungă la fructele delicioase, pătrunse de soare și atît de zemoase.

Scuturase trunchiul pînă cînd căzuseră două fructe parfumate și plecase spre regiunea perușilor, a papagalilor și tucanilor.

Pusese fructele în tolba de vînătoare și pornise în căutarea luminișurilor din pădure, evitînd întîlnirea cu animalele nedorite.

Cîteva viroage întîlnite în cale îl conduseseră într-o zonă cu vegetație luxuriantă, năpădită de stupării și faguri de albine harnice, peste tot așternută cu găinaț de pasăre. Din clipa în care pătrunsese în desiș, se lăsase pretutindeni o tăcere adîncă, care nu fusese întreruptă de nici un zgomot vreme de cîteva ceasuri, pînă cînd păsările se obișnuiseră cu prezența lui.

Din crengi subțiri și din liane construise două cuști bine închise și, cînd le terminase, începuse să caute plante de *yahuasca*.

Atunci zdrobise fructele de papaya, le amestecase pulpa galbenă cu zeama rădăcinilor de *yahuasca*, pe care le scosese scormonind pămîntul cu mînerul macetei și, aprinzîndu-și o țigară, așteptase ca amestecul să fermenteze. Îl gustase. Era dulce și tare. Mulțumit, se îndepărtase către un rîușor, unde își așezase tabăra și mîncase pește pe săturate.

A doua zi se dusese să vadă dacă se prinsese ceva în capcane.

Pe tărîmul maimuțelor, găsise cîteva zeci de animale obosite de efortul zadarnic de a-și elibera lăbuțele prizoniere în

nucile de cocos. Alesese trei perechi tinere, le băgase într-una dintre cuști și le eliberase pe celelalte.

Mai tîrziu, găsise dormind în cele mai inimaginabile poziții o mulțime de peruși, papagali și alte feluri de păsări în locul în care lăsase fructele fermentate. Unele dintre ele încercau să țopăie cu pași tremurători sau se străduiau să-și ia zborul bătînd din aripi fără să-și poată coordona mișcările.

Băgase într-o colivie o pereche de papagali aurii și albaștri și una de peruși shapul, cei mai apreciați dintre papagalii vorbitori, și își luase rămas-bun de la celelalte păsări, urîndu-le să se trezească voioase. Știa că beția avea să dureze cîteva zile.

Se întorsese în El Idilio cu prada pe umăr și așteptase ca echipajul de pe *Sucre* să termine de încărcat marfa pentru a se putea apropia de căpitanul vasului.

— Sînt nevoit să fac o călătorie în El Dorado și se întîmplă să nu am bani. Dumneavoastră mă cunoașteți. Mă duceți pînă acolo și vă plătesc după ce vînd viețățile astea.

Căpitanul aruncase o privire spre cele două cuști și înainte de a-i răspunde își mîngîiase barba nerasă de cîteva zile.

— Mă socotesc plătit dacă îmi dai un papagal mic. De mai multă vreme i-am făgăduit fiului meu că o să-i cumpăr unul.

— Atunci am să vă dau o pereche și în felul ăsta îmi plătesc și întoarcerea, pentru că păsărelele astea se sfîrșesc de tristețe dacă sînt despărțite.

În timpul croazierei vorbise cu doctorul Rubicundo Loachamín și îl informase cu privire la scopul călătoriei sale. Dentistul îl ascultase amuzat.

— Bătrîne, dacă voiai să faci rost de cărți, de ce nu mi-ai spus mie mai devreme? Mai mult ca sigur ți le aduceam din Guayaquil.

— Vă mulțumesc din suflet, dom' doctor. Problema e că nu știu ce cărți vreau să citesc. Dar cînd o să aflu, am să accept oferta dumneavoastră.

El Dorado nu era, în nici un caz, un oraș mare. Număra aproape o sută de case, multe dintre ele aliniate pe malul rîului, cele mai importante aparținînd poliției. Cîteva birouri guvernamentale, o biserică și o școală publică aproape pustie se numărau la rîndul lor printre așezămintele care dădeau greutate locului. Pentru Antonio José Bolívar, care de mai bine de patruzeci de ani nu ieșise din pădurea tropicală, toate acestea însemnau întoarcerea la o lume colosală, pe care o cunoscuse cîndva.

Dentistul îi prezentase singura persoană capabilă să-l ajute să-și ducă la îndeplinire visul: învățătoarea, și reușise chiar să obțină pentru bătrîn îngăduința de a înnopta în incinta școlii, o locuință uriașă din trestie, prevăzută cu bucătărie, cu condiția ca el să dea o mînă de ajutor la treburile gospodărești și la confecționarea unui ierbar.

După ce vînduse maimuțele și papagalii, învățătoarea îi arătase biblioteca.

La vederea atîtor cărți strînse laolaltă, fusese din cale-afară de mișcat. Învățătoarea era fericita posesoare a cincizeci de volume, așezate frumos într-un dulap de scînduri, iar el se lăsase în voia plăcutei sarcini de a le răsfoi, cu ajutorul lupei pe care tocmai și-o procurase.

Vreme de cinci luni încheiate, își formase și cizelase gustul pentru lectură, și era acum doldora de întrebări și răspunsuri.

Citind textele de geometrie, aproape că îi părea rău că învățase să citească și se întreba dacă merita să o mai facă. Din aceste cărți învățase o frază lungă, pe care n-o spunea decît atunci cînd era din cale-afară de prost dispus: „Ipotenuza este latura opusă unghiului drept într-un triunghi dreptunghic”, frază care mai apoi îi lăsase cu gura căscată pe locuitorii din El Idilio, fiind luată drept o cimilitură absurdă sau o înjurătură la care nu se putea răspunde în nici un fel.

Textele de istorie i se păruseră un șir nesfîrșit de minciuni. Cum era cu putință ca domnișorii aceia palizi, cu mănușile trase pînă-n dreptul coatelor și cu pantalonii ăia de damă, de-a

dreptul caraghioși, să fie în stare să cîștige bătălii? Era de-ajuns să-i vezi cu buclele-n vînt, atît de bine studiate, ca să-ți dai seama că indivizii respectivi nu erau în stare nici să omoare o muscă. Așadar, episoadele istorice fuseseră șterse de pe lista preferințelor sale de lectură.

Edmondo de Amicis și al său *Cuore* îi umpluseră mai bine de jumătate din timpul petrecut în El Dorado. Și iată cum stătuseră lucrurile: era vorba despre o carte care ți se lipea de mînă, iar ochii refuzau să se lase învinși de oboseală numai pentru a continua să citească, dar ulciorul nu merge de multe ori la apă și într-o după-amiază își spusese că atîta suferință nu se putea îndura și că atîta răutate nu încăpea într-un singur trup. Trebuia să fii din cale-afară de ticălos ca să te amuzi făcîndu-l să sufere în halul ăla pe un băiețel amărît ca micuțul Lombardo și în cele din urmă, după ce examinase toate cărțile din bibliotecă, găsise ce-și dorea cu-adevărat.

Mătăniile de Florence Barclay. Un roman care nu vorbea decît despre dragoste, dragoste și iar dragoste. Personajele sufereau și își împleteau atît de frumos fericirea cu caznele la care erau supuse, încît lupa i se aburea de lacrimi.

Învățătoarea, care nu-i împărtășea deloc gusturile de lectură, îi îngăduise să ia cu sine cartea, iar el o strînsese la piept și se întorsese în El Idilio pentru a o citi de o mie de ori în fața ferestrei, așa cum era pregătit să facă acum cu romanele aduse de către dentist, care așteptau culcate frumușel și pline de taine ce urmau să fie dezlegate pe masa înaltă, departe de privirea dezordonată întoarsă spre un trecut pe care Antonio José Bolívar încerca să-l uite, lăsîndu-și memoria deschisă spre a o umple cu fericirea și suferințele provocate de dragostea mai puternică decît moartea.

Capitolul V

Odată cu primele umbre ale după-amiezii se dezlănțui potopul și cîteva minute mai tîrziu era cu neputință să vezi la distanță mai mare de un braț. Bătrînul se întinse în hamac așteptînd să-l cuprindă visele, legănat de răpăitul agresiv și monoton al apei omniprezente.

Antonio José Bolívar Proaño dormea puțin. Cel mult cinci ore pe noapte și două ore la siestă. Îi erau de-ajuns. Restul timpului îl petrecea citind romane, lăsîndu-se în voia gîndurilor pe marginea misterelor dragostei și închipuindu-și cum arătau locurile unde se petreceau întîmplările descrise.

Cînd citea despre orașele numite Paris, Londra sau Geneva, trebuia să facă un efort enorm de concentrare pentru a și le putea imagina. O singură dată vizitase un oraș mare, Ibarra, despre care își amintea fără prea multă precizie că avea străzi pietruite, șiruri de case scunde, asemănătoare, albe toate, și piața Palatului Guvernamental plină de oameni care se plimbau prin fața catedralei.

Acesta era singurul lui punct de reper din lumea întreagă și, citind întîmplările petrecute în orașe cu nume îndepărtate ca Praga sau Barcelona, i se părea că Ibarra, din pricina numelui pe care-l purta, nu era un oraș potrivit pentru marea dragoste.

În timpul călătoriei prin Amazonia, el și Dolores Encarnación del Santísimo Sacramento Estupiñán Otavalo trecuseră prin alte două orașe, Loja și Zamora, dar le văzuseră foarte pe fugă, așa încît nu putea spune dacă dragostea își aflase sălaș și acolo.

Dar mai cu seamă îi plăcea să-și imagineze zăpada.

Încă de pe vremea cînd era copil o văzuse ca pe o blăniță de miel pusă la uscat pe marginile vulcanului Imbabura și alteori i se părea o necuviință de neiertat faptul că personajele din romane călcau pe ea fără să le pese că o murdăreau.

Cînd nu ploua, se dădea jos din hamac în timpul nopții și cobora la rîu ca să se spele. Imediat după aceea pregătea orezul pentru a doua zi, prăjea felii de banană verde și, dacă se întîmpla să aibă la îndemînă o maimuță, amesteca mîncarea cu cîteva bucăți bune de carne.

Coloniștilor nu le plăcea carnea de maimuță. Nu înțelegeau că această carne tare și plină de zgîrciuri avea mult mai multe proteine decît carnea de porc sau de vacă, umflată cu tone de iarbă, apă chioară și care nu mirosea a nimic. Pe de altă parte, carnea de maimuță trebuia mestecată mult și bine, iar celor care nu aveau dinți proprii le dădea senzația că mîncaseră enorm fără a-și îngreuna inutil trupul.

Întotdeauna după masă bea cafea amară, prăjită într-o tăviță de metal și măcinată într-un mojar de piatră, pe care o îndulcea cu cozonac și o-ntărea cu cîteva înghițituri de rachiu Frontera.

În anotimpul ploios, nopțile erau mai lungi și nu avea chef să se dea jos din hamac, pînă cînd nevoia de a urina sau foamea nu îi dădeau ghes să iasă.

Partea cea mai bună era că în anotimpul ploios era de-ajuns să coboare la rîu, să se scufunde, să miște din loc cîteva pietre, să se bălăcească puțin în mîl și punea mîna pe o duzină de creveți grași pentru micul dejun.

Așa făcu și în acea dimineață. Se dezbrăcă, își prinse de brîu o sfoară al cărei capăt liber îl legase de un stîlp, ca nu cumva să crească brusc apele rîului sau să se lovească de vreun trunchi de copac care plutea în derivă și, cu apa pînă la piept, se scufundă.

Apele rîului erau aproape vîscoase pînă spre fund, dar mîinile lui pricepute pipăiră mîlul imediat după ce mutase din loc o piatră, iar creveții i se agățară de degete cu cleștii lor puternici.

Se ridicase, cu pumnul plin de creveți care se mișcau frenetic, și se grăbea să iasă din apă cînd auzi niște strigăte.

— O canoe! Vine o canoe!

Își duse mîna streașină la ochi, încercînd să zărească ambarcațiunea, dar ploaia nu îi îngăduia să vadă nimic. Perdeaua de apă cădea neîncetat, străpungînd suprafața rîului cu asemenea intensitate, încît nici măcar nu se mai formau ochiuri rotunde.

Cine putea să fie? Numai un nebun s-ar fi încumetat să navigheze pe ploaia aceea torențială.

Auzi din nou strigătele și văzu cîteva figuri neclare care alergau spre chei.

Se îmbrăcă, acoperi creveții cu un vas și îi lăsă la intrarea în colibă, își puse pe el o pelerină de plastic și se îndreptă spre locul cu pricina.

Oamenii se dădură la o parte cînd îl văzură venind pe primar. Grăsanul apăruse fără cămașă și din trupul lui, ocrotit de o umbrelă neagră, uriașă, țîșnea apă ca dintr-o fîntînă.

— Ce dracu' se-ntîmplă? strigă primarul apropiindu-se de mal.

În loc de răspuns, îi arătară canoea legată de unul dintre stîlpi. Era una dintre acele ambarcațiuni prost construite de căutătorii de aur. Ajunsese acolo pe jumătate scufundată, plutind numai pentru că era făcută din lemn. La bord se bălăbănea trupul unui individ cu gîtlejul și brațele sfîșiate. Mîinile, care se zăreau pe marginea ambarcațiunii, scoteau la iveală degetele roase de pești, iar orbitele îi erau goale. Cocoșii-de-stîncă, acele păsări mici, puternice și roșii, singurele care puteau să zboare în toiul potopului, își luaseră sarcina de a-i răpi orice expresie facială.

Primarul dădu ordin ca trupul să fie scos din canoe și, odată așezat pe scîndurile de pe chei, îl recunoscură după gură.

Era Napoleón Salinas, un căutător de aur pe care îl vizitase dentistul cu o seară în urmă. Salinas era unul dintre puținii indivizi care nu-și scoteau dinții stricați și prefera să și-i îmbrace

cu bucăți de aur. Avea gura plină de aur și acum își dezvelea dinții într-un zîmbet care nu mai provoca admirație, în timp ce ploaia îi netezea părul.

Primarul îl căută cu privirea pe bătrîn.

— Ei? A apărut din nou jaguarul?

Antonio José Bolívar Proaño se aplecă deasupra mortului, fără a înceta să se gîndească la crevetii pe care îi lăsase prizonieri. Desfăcu cu degetele rana de la gît, examină brațele sfîșiate și, în cele din urmă încuviință, printr-o mișcare a capului.

— La naiba! Încă unul! Mai devreme sau mai tîrziu, tot trebuia să-l ia gaia, comentă primarul.

Grăsanul avea dreptate. În anotimpul ploios, căutătorii de aur rămîneau închiși în colibele lor prost construite, așteptînd cele cîteva clipe scurte de pauză, care erau mai curînd momente de răgaz pe care și le-ngăduiau norii, pentru ca mai apoi să se descarce cu și mai multă încrîncenare.

Aceștia nu cunoșteau decît sensul propriu al expresiei „timpul e de aur”, și, dacă ploile nu-și luau o binemeritată pauză, se jucau în draci cu niște cărți soioase, cu figuri adeseori de nerecunoscut, urîndu-se de moarte, rîvnind să devină stăpînii ghioagei pe care-o ținea în mînă regele de treflă, lăcomindu-se care mai de care, iar la sfîrșitul potopului nu era de mirare că mulți dintre ei dispăreau, fără să se știe dacă fuseseră luați de curentul apei sau înghițiți de voracitatea pădurii tropicale.

Stînd pe chei, vedeau uneori cum trece pe lîngă ei cîte un trup umflat de apă, printre crengi și trunchiuri de copac tîrîte de creșterea rîului și nimeni nu se grăbea să-i arunce o frînghie.

Lui Napoleón Salinas îi atîrna capul într-o parte și numai brațele sfîșiate arătau că încercase să se apere.

Primarul îi goli buzunarele. Găsi un buletin de identitate decolorat, cîteva monede, resturi de tutun și o pungută de piele. O deschise și numără douăzeci de bucățele de aur cît bobul de orez.

— Ei bine, domnule expert, ce părere ai?

— Aceeași părere pe care o aveți și dumneavoastră, excelență. A plecat de aici tîrziu, destul de beat, l-a prins pe neașteptate răpăiala, și atunci a tras pe mal pentru a-și petrece noaptea în siguranță. Acolo a fost atacat de femelă. Sfîșiat de colți, a reușit să ajungă la canoe, dar i s-a scurs tot sîngele foarte curînd.

— Mă bucur că sîntem de acord, spuse grăsanul.

Primarul îi porunci unuia dintre cei prezenți să îi țină umbrela deasupra capului pentru a avea mîinile libere și împărți bucățelele de aur în mod egal celor prezenți. După ce-și recăpătă umbrela, îl împinse pe mort cu piciorul, pînă cînd acesta căzu cu capul în apă. Trupul greu se scufundă în rîu și din pricina ploii nu se vedea unde se ridicase din nou ca să plutească.

Mulțumit, primarul scutură umbrela în semn că voia să plece, dar văzînd că nu-l însoțea nimeni și că toți priveau în direcția bătrînului, scuipă cu obidă, din cale-afară de întors pe dos.

— Gata, spectacolul s-a sfîrșit. Ce mai așteptați?

Oamenii continuau să-l privească pe bătrîn. Îl obligară să vorbească.

— Cînd cineva plutește pe apă și se lasă întunericul, pe ce mal trage pentru a-și petrece noaptea?

— Pe ăla mai sigur. Pe malul nostru, răspunse grăsanul.

— Dumneavoastră ați spus-o, excelență. Pe malul nostru. Va căuta întotdeauna să tragă aici, pentru că, dacă din întîmplare își pierde canoea, se poate salva încercînd să se-ntoarcă în sat deschizîndu-și drum cu maceta. La asta s-a gîndit și sărmanul Salinas.

— Ei, și? Ce mai contează acum?

— Contează foarte tare. Dacă vă gîndiți puțin, o să vă dați seama că și animalul se află tot aici, pe malul nostru. Sau poate credeți că jaguarii se aruncă în rîu pe vremea asta?

Cuvintele bătrînului dădură naștere unor comentarii îngrijorate, iar oamenii voiau acum să audă ceva din gura primarului. La urma urmei, autoritatea trebuia să servească și ea la ceva practic.

Grăsanul percepu așteptarea lor ca pe o agresiune și se prefăcea că se gîndește vîrîndu-și ceafa groasă sub umbrelă. Ploaia se întețise brusc și pungile de plastic care îi acopereau pe oameni li se lipiseră de trup ca o a doua piele.

— Fiara se află departe. N-ați văzut cum a apărut hoitul? Fără ochi și pe jumătate mîncat de animale. Asta nu se întîmplă într-o oră și nici măcar în cinci ceasuri încheiate. Nu văd de ce faceți pe voi de frică, se grozăvi primarul.

— S-ar putea. Dar e limpede ca lumina zilei că mortul nu se răcise de tot cînd a ajuns aici și nici nu mirosea, adăugă bătrînul.

Nu mai scoase nici o vorbă și nici nu mai așteptă alt comentariu din partea primarului. Făcu cale-ntoarsă, gîndindu-se cum ar fi mai bine să mănînce crevețiii, fierți sau prăjiți.

La intrarea în colibă zări prin perdeaua deasă de apă silueta singuratică și obeză a primarului care se ascundea sub umbrelă, ca o ciupercă uriașă crescută de curînd pe chei.

Capitolul VI

După ce termină de mîncat crevețiii gustoși, bătrînul își curăță cu sîrg placa dentară și o înfășură în batistă. Apoi, imediat, strînse masa, aruncă resturile de mîncare pe fereastră, destupă o sticlă de Frontera și își alese un roman.

Era înconjurat de ploaie din toate părțile, iar ziua îi promitea o intimitate inegalabilă.

Romanul începea bine.

„Paul o sărută cu patimă, în timp ce gondolierul, complice la aventurile prietenului său, se prefăcea că se uită în altă parte, iar gondola, așternută cu perne pufoase, aluneca încet pe canalele venețiene."

Citise pasajul de mai multe ori, cu glas tare.

Ce drăcovenie or mai fi fost și gondolele astea?

Alunecau pe canale. Trebuie să fi fost niște bărci sau canoe, iar în ce-l privea pe Paul, era limpede că nu era un individ cu bun-simț, de vreme ce o săruta „cu patimă" pe fată în prezența unui prieten, care îi mai era și complice pe deasupra.

Îi plăcuse prima frază.

I se părea foarte nimerit că autorul stabilise dintru bun început care erau personajele negative. În felul ăsta erau evitate complicațiile și simpatiile nemeritate.

Cît despre sărutat, cum zicea? „Cu patimă." Cum naiba se făcea chestia asta?

Nu-și amintea să o fi sărutat prea des pe Dolores Encarnación del Santísimo Sacramento Estupiñán Otavalo. Poate că totuși, într-una dintre aceste puține ocazii, o sărutase așa, cu patimă, ca Paul din roman, dar o făcuse fără să știe. În orice caz,

sărutări fuseseră puține, pentru că femeia răspundea fie prin accese de rîs, fie îi atrăgea atenția că în felul acela săvîrșeau un păcat.

Să săruți cu patimă. Să săruți. Tocmai își dăduse seama că el o făcuse de puține ori și numai cu nevasta lui, pentru că la *shuari* sărutatul era un obicei necunoscut.

Bărbații și femeile se mîngîiau pe tot trupul și puțin le păsa dacă mai era cineva de față. Nici atunci cînd făceau dragoste nu se sărutau. Femeile preferau să se așeze deasupra, susținînd că așa simțeau mai bine dragostea, și, din pricina asta, cîntecele *anents* erau intonate cu infinit mai multă simțire.

Nu. *Shuarii* nu se sărutau.

Își amintea că îl văzuse odată pe un căutător de aur aruncîndu-se asupra unei sălbatice, o sărmană femeie care bîntuia printre coloniști și aventurieri implorîndu-i să-i dea o gură de rachiu. Cei care aveau chef o înghesuiau pe unde se nimerea și o posedau. Sărmana femeie, abrutizată de alcool, habar n-avea ce i se întîmplă. De data asta, aventurierul o trîntise pe nisip și îi căutase gura.

Femeia reacționase ca o fiară turbată. Îl împinsese cu furie pe bărbat, îi aruncase un pumn de nisip în ochi și începuse să vomite cu o scîrbă neascunsă.

Dacă în asta consta să săruți cu patimă, atunci Paul din roman nu era altceva decît un mare porc.

Pînă la ora siestei, citi și medită la aproape patru pagini, supărat pe neputința lui de a-și imagina Veneția cu trăsăturile pe care le împrumutase altor orașe descoperite tot în romane.

Din cîte înțelesese, străzile Veneției erau inundate și din pricina asta oamenii erau nevoiți să se deplaseze cu gondolele.

Gondolele. Cuvîntul „gondolă" îl seduse pînă la urmă și se gîndi chiar să-și boteze canoea *Gondola de pe Nangaritza*.

Somnul de după-amiază îl răzbi pe cînd era prins în vîrtejul acestor gînduri și se întinse în hamac, zîmbind ștrengărește numai cînd și-i imagina pe oameni deschizînd ușa casei și căzînd în apele învolburate ale rîului de la primul pas.

Spre seară, după ce mai înfulecă cîțiva creveți, se așeză să-și continue lectura și se grăbea să-nceapă, cînd o zarvă grozavă îi distrase atenția, făcîndu-l fără voia lui să-și îndrepte privirile spre drumul înecat în apă.

Pe cărare alerga un catîr de povară înnebunit, printre răgete sfîșietoare, dînd din copite și lovind pe oricine încerca să-l oprească. Împins de curiozitate, își aruncă o pelerină de plastic pe umeri și ieși să vadă ce se întîmplase.

După multe încercări, oamenii reușiseră să impresoare animalul scos din minți și, ferindu-se să nu fie loviți, închiseseră cercul în jurul lui. Cîțiva căzuseră și se ridicaseră murdari din cap pînă-n picioare de noroi, pînă cînd, în cele din urmă, izbutiseră să-l prindă de dîrlogi și să-l imobilizeze.

Catîrul avea răni adînci de-a lungul coastelor și sîngera din belșug din pricina unei spintecături care începea la cap și se oprea în dreptul pieptului acoperit de păr scurt, de un cenușiu asemănător găinațului.

Primarul, de data aceasta fără umbrelă, porunci să fie răsturnat pe-o parte și îl împușcase pentru a-i curma suferința. Animalul primise glonțul, dăduse de cîteva ori din copite și rămăsese mai apoi nemișcat.

— E catîrul lui Alkasetzer Miranda, spuse cineva.

Ceilalți încuviințară. Miranda era un colonist care se stabilise la vreo șapte kilometri de El Idilio. Renunțase să-și mai cultive pămînturile luate cu japca în pădure și devenise patronul unei prăvălii mizerabile, unde vindea rachiu, tutun, sare și aspirină alkasetzer – de unde îi venea și numele – aprovizionîndu-i pe căutătorii de aur care nu voiau să mai facă drumul pînă-n sat.

Catîrul era înșeuat, iar asta însemna că stăpînul lui descălecase în altă parte.

Primarul le porunci să se pregătească de plecare spre prăvălia lui Miranda a doua zi dis-de-dimineață și îi însărcină pe doi dintre ei să tranșeze animalul.

În ploaia torențială, macetele loviră fără greș. Pătrundeau în carnea catîrului răpciugos, ieșeau de-acolo însîngerate și, pregătite să se înfigă din nou, învingînd rezistența cîte unui os, erau spălate impecabil de stropii mari și deși.

Carnea tranșată fu dusă în fața primăriei, unde grăsanul o împărți celor prezenți.

— Hei, tu! Ce parte vrei, bătrîne?

Antonio José Bolívar răspunse că vrea numai o bucată de ficat, înțelegînd că delicatețea grăsanului îl înscria automat pe lista celor care urmau să se ocupe de rezolvarea cazului.

Cu bucata de ficat caldă încă în mînă, se întoarse la coliba lui, urmat de bărbații care cărau capul și alte resturi nedorite din carnea animalului pentru a le arunca în rîu. Se întuneca, iar printre picăturile de ploaie se auzea lătratul cîinilor care-și disputau măruntaiele pline de noroi ale noii victime.

În timp ce freca ficatul cu bucățele de rozmarin, blestema în gînd incidentul care-l scosese din tihna lui. Nu se mai putea concentra la citit și se văzu nevoit să se gîndească la primar ca șef al expediției din ziua următoare.

Toți știau că primarul îi purta sîmbetele și, cu siguranță, îi devenise și mai antipatic după incidentul cu *shuarii* și cu străinul mort.

Grăsanul putea să-i facă probleme, și de altfel îl anunțase de mult cu privire la intențiile sale.

Posac, își puse placa dentară și mestecă bucățile uscate de ficat. De multe ori auzise spunîndu-se că, pe măsură ce înaintezi în vîrstă, ajungi să te înțelepțești, iar el așteptase cuminte, neîndoindu-se nici o clipă că înțelepciunea avea să îi aducă ceea ce își dorea din toată făptura sa: să fie în stare să-și călăuzească amintirile și să nu cadă în capcana pe care acestea i-o întindeau adeseori.

Și totuși căzu încă o dată în capcană și nu mai auzea sunetul monoton al ploii torențiale.

Trecuseră cîțiva ani de cînd, într-o dimineață, pe cheiul din El Idilio aruncase ancora o ambarcațiune pe care nu o mai văzuse niciodată. O șalupă cu motor la bordul căreia încăpeau ușor opt oameni, așezați doi cîte doi, spre deosebire de canoe, care nu permitea decît șirul indian, și din pricina asta îți amorțeau toate mădularele în timpul călătoriei.

În noua ambarcațiune se urcaseră patru americani dotați cu aparate de fotografiat, alimente și mașinării necunoscute. Vreme de cîteva zile îl lingușiseră pe primar și-l înnebuniseră cu whisky, pînă cînd grăsanul, fudul nevoie mare, îi lăsase să se apropie de coliba lui, pretinzînd că era cel mai bun cunoscător al Amazoniei.

Grăsanul puțea a băutură și nu înceta să-l numească prietenul și colaboratorul său apropiat, în timp ce străinii îi fotografiau nu numai pe ei, ci și pe oricine se nimerea în fața aparatului.

Fără a-i cere voie, dăduseră buzna în colibă, iar unul dintre ei, după ce rîsese pe săturate, insistase să cumpere portretul care-l înfățișa alături de Dolores Encarnación del Santísimo Sacramento Estupiñán Otavalo. Străinul îndrăznise să dea jos tabloul și să-l bage în rucsac, lăsîndu-i în schimb un teanc de bancnote pe masă.

Se văzuse nevoit să se ia la ceartă cu el și să protesteze fără să stea pe gînduri.

— Spune-i dobitocului ăstuia că, dacă nu lasă portretul la locul lui, îl fac fărîmițe cu două cartușe din pușca mea. Și să aibă grijă, că o țin mereu încărcată.

Intrușii înțelegeau spaniola și nu aveau nevoie de lămuririle grăsanului pentru a pricepe cum stăteau lucrurile. Prietenos, acesta le ceruse să cadă la pace, le explicase că amintirile erau sfinte pe acele meleaguri, că nu trebuia să i-o ia în nume de rău bătrînului, că ecuadorienii (și mai ales el) îi prețuiau enorm pe americani și că el însuși avea să le facă rost de suveniruri frumoase, dacă doreau să le obțină.

Văzînd portretul la locul lui, bătrînul trăsese cocoșul puștii și îi somase să plece.

— Dobitoc bătrîn. Din cauza ta pierd o afacere nemaipomenită. Amîndoi pierdem o afacere grozavă. Ți-a dat înapoi portretul, ce mai vrei?

— Să se cărăbănească. Nu fac afaceri cu cei care nu știu să respecte casa altuia.

Primarul mai încercase să adauge ceva, dar, văzînd că musafirii strîmbau din nas în semn de dispreț, se înfuriase.

— Cel care se va cărăbăni ești chiar tu, bătrîn împuțit.

— Eu sînt în casa mea.

— A, da? Nu te-ai întrebat niciodată al cui e pămîntul pe care ți-ai ridicat jegul ăsta de coteț în care stai?

Antonio José Bolívar fusese cu adevărat surprins de întrebare. Avusese cîndva o hîrtie cu antet și parafă care îl acredita ca posesor a două hectare de pămînt aflate la cîteva leghe depărtare, pe rîu în sus.

— Pămîntul ăsta e al nimănui. Nu are stăpîn.

Primarul rîsese triumfător.

— Te înșeli amarnic. Toate pămînturile de lîngă rîu, mai exact începînd de lîngă mal și încă o sută de metri de-acolo înainte, sînt ale statului. Și în caz că ai uitat, aici statul sînt eu. O să mai vorbim despre asta. N-am să uit ce mi-ai făcut astăzi și nu fac parte dintre cei care iartă.

Simțise atunci dorința aprigă de a apăsa pe trăgaci și de a-și descărca pușca asupra lui. Își imaginase pînă și cum aveau să pătrundă cele două gloanțe în burtoiul imens, aruncîndu-l înapoi, în timp ce împușcăturile îi împrăștiau măruntaiele și îi făceau praf șalele.

Văzînd scăpărarea din ochii bătrînului, grăsanul preferase să se îndepărteze rapid și, pornind grabnic pe urmele americanilor, îi ajunsese din urmă și li se alăturase.

A doua zi, din șalupă coborîse pe chei un echipaj mai numeros. Celor patru americani li se alăturaseră un colonist și un sălbatic, recomandați cu căldură de către primar drept buni cunoscători ai pădurii tropicale.

Antonio José Bolívar Proaño rămăsese pe loc, așteptînd cu mîna pe pușcă vizita grăsanului.

Însă grăsanul nu se apropiase de coliba lui. Venise în schimb Onecén Salmudio, un octogenar de obîrșie din Vilcabamba. Bătrînul îl simpatiza pe motiv că erau amîndoi de la munte.

— Ce s-a-ntîmplat, bre? îl salutase Onecén Salmudio.

— Nimic, bre. Ce să se-ntîmple?

— Știu că s-a-ntîmplat ceva, bre. Bălosul a venit la mine cerîndu-mi să-i însoțesc pe străini în pădure. Abia l-am convins că la anii mei nu mai sînt în stare să ajung prea departe. Dac-ai ști cum s-a dat Bălosul pe lîngă mine! Mi-a spus de o sută de ori cît de fericiți ar fi străinii să mă aibă în preajmă, explicîndu-mi că și eu am nume de străin.

— Cum așa, bre?

— Uite-așa. Onecén e numele unui sfînt de-al străinilor ăstora. Apare chiar și pe monedele lor și se scrie cu „t" la sfîrșit. One cent.

— Nu știu de ce am impresia că n-ai venit să-mi vorbești despre asta, bre.

— Nu, ce-i drept. Am venit să-ți spun să fii cu băgare de seamă. Bălosul îți poartă sîmbetele. În fața mea le-a cerut străinilor să vorbească în El Dorado, la întoarcere, cu comisarul, ca să-ți trimită el doi jandarmi pe cap. Vrea să-ți calce casa, bre.

— Am gloanțe pentru toți, îl asigurase fără convingere.

Iar în nopțile care urmaseră incidentului nu pusese geană pe geană.

O săptămînă mai tîrziu găsise și leacul împotriva insomniei, cînd văzuse apropiindu-se ambarcațiunea în formă de luntre. Nu trăseseră la mal cu prea mare eleganță. Se loviseră de stîlpii de pe chei și nici măcar nu se gîndiseră să descarce ce aveau în barcă. Erau numai trei dintre americani, și de îndată ce atinseseră pămîntul se împrăștiaseră ca potîrnichile în căutarea primarului.

Nu trecuse mult și se trezise cu o vizită din partea grăsanului, care venea fluturînd steagul păcii.

— Uite ce e, bătrîne, creștinii se înțeleg numai cînd stau de vorbă. Ce ți-am spus data trecută e adevărat. Casa ta e ridicată pe terenul statului și nu ai avea dreptul să rămîi în continuare aici. Mai mult, eu ar fi trebuit să te arestez pentru că te-ai stabilit aici ilegal, dar pentru că sîntem prieteni, trebuie să ținem seama că o mînă spală pe alta și amîndouă spală fundul. Așadar, trebuie să ne ajutăm unul pe altul.

— Și ce doriți acum de la mine?

— În primul rînd, vreau să mă asculți. O să-ți povestesc ce s-a-ntîmplat. La al doilea popas, sălbaticul a fugit cu cîteva sticle de whisky. Tu știi cum sînt sălbaticii. Nu se gîndesc decît cum să fure. Ei bine, colonistul le-a spus că nu avea nici o importanță. Străinii voiau să se-afunde în pădure și să-i fotografieze pe *shuari*. Nu știu ce naiba le place la indienii ăștia goi pușcă. Și uite cum stă treaba: colonistul i-a călăuzit fără probleme pînă în apropierea muntelui Yacuambi și se zice că acolo au fost atacați de maimuțe. N-am înțeles chiar tot, pentru că erau complet isterici cînd s-au întors și vorbeau toți deodată. Se spune că maimuțele i-au omorît pe colonist și pe unul dintre americani. Nu pot să cred chestia asta. Unde s-a mai auzit ca maimuțele alea mici să omoare oameni? În plus, cu un singur șut poți să împrăștii vreo zece maimuțe. După mine, sălbaticii sînt de vină. Tu ce crezi?

— Știți prea bine că *shuarii* nu vor să-și creeze complicații. Mai mult ca sigur că nici unul dintre ei nu s-a arătat la față pe-acolo. Dacă, așa cum se zice, colonistul i-a dus pînă la Yacuambi, să știți că *shuarii* au plecat de mult de-acolo. Și să mai știți și că maimuțele atacă. E-adevărat că sînt mici, dar o mie de maimuțe fac fărîmițe ditamai armăsarul.

— Nu pricep. Străinii nu plecaseră la vînătoare. Nici măcar nu aveau arme.

— Sînt prea multe lucruri pe care dumneavoastră nu le pricepeți, iar eu mi-am petrecut mulți ani la munte. Ascultați. Știți ce fac *shuarii* cînd vor să intre pe teritoriul maimuțelor? Mai întîi leapădă orice fel de podoabe, nu iau cu ei nimic care să le trezească

în vreun fel curiozitatea și își camuflează macetele cu scoarță de palmier ars. Gîndiți-vă. Străinii, cu aparatele lor de fotografiat, cu ceasurile lor, cu lanțurile lor de argint, cu cataramele lor, cu pumnalele lor suflate cu argint le-au făcut pe maimuțe să moară de curiozitate. Le cunosc teritoriul și știu cum reacționează. Vă pot spune că, dacă unul dintre musafiri uită un lucru cît de mic care să ațîțe curiozitatea unei maimuțe, iar aceasta coboară din copac ca să-l înhațe, e mai bine să i-l dea fără să șovăie. Iar dacă, din contră, omul se împotrivește, maimuța începe să strige și în numai cîteva clipe vor cădea din cer sute, mii de drăcușori păroși și înfuriați.

Grăsanul îl ascultase, ștergîndu-se de sudoare.

— Te cred. Dar numai tu ești vinovat că ai refuzat să-i însoțești, să le fii călăuză. Dacă ai fi fost acolo, nu s-ar fi-ntîmplat nimic. Și mai aveau pe deasupra și o scrisoare de recomandare din partea guvernatorului. Sînt băgat pînă-n gît în încurcătura asta și trebuie să mă ajuți să ies cumva din ea.

— Nici pe mine nu m-ar fi ascultat. Străinii le știu întotdeauna pe toate. Dar pînă acum tot nu mi-ați spus ce vreți de la mine.

Primarul scosese din buzunar o sticlă de whisky care-i pătase pantalonii și îi oferise o înghițitură. Bătrînul acceptase numai fiindcă voia să afle ce gust avea băutura și se rușinase imediat pentru acea curiozitate de maimuță.

— Vor să se ducă cineva să recupereze rămășițele tovarășilor lor. Îți jur că ne dau o sumă frumușică pentru asta și tu ești singurul în stare să facă așa ceva.

— Bine. Dar eu nu mă bag în afacerile lor. Vă aduc ce-a mai rămas din străinul ăla și mă lăsați în pace.

— Bineînțeles, bătrîne. Cum ți-am spus, creștinii se înțeleg numai cînd stau de vorbă.

Nu îi fusese prea greu să găsească locul unde poposiseră americanii în prima noapte și, deschizîndu-și drum cu maceta, ajunsese la muntele Yacuambi, în pădurea înaltă, plină de fructe

sălbatice, unde își aveau sălașul mai multe colonii de maimuțe. Acolo nici măcar nu mai fusese nevoie să caute urmele. Americanii lăsaseră atît de multe obiecte în urma lor cînd o luaseră la goană, încît el nu mai avusese altceva de făcut decît să se ia după ele și descoperise locul unde zăceau rămășițele nefericiților.

Mai întîi dăduse peste colonist. Îl recunoscuse după țeasta fără dinți, iar la cîțiva metri mai încolo îl găsise pe american. Furnicile își făcuseră impecabil datoria, lăsînd oasele curate, fără pic de carne pe ele, de parcă ar fi fost din ghips. Scheletul americanului încă se mai bucura de o ultimă atenție din partea furnicilor. Cărau unul cîte unul firele lui de păr galben-pai, ca niște tăietori de lemne în miniatură, obișnuiți cu coaja groasă a copacilor, spre a baricada cu ele intrarea în furnicar.

Cu mișcări încete, își aprinsese o țigară de foi și fumase în timp ce admira munca insectelor, indiferente la prezența lui. Auzind un zgomot care venea de sus, nu se putuse stăpîni să nu izbucnească în rîs. O maimuțică picase dintr-un copac, copleșită de greutatea unui aparat de fotografiat pe care se încăpățîna să-l armeze.

Își terminase țigara de foi. Le ajutase pe furnici să-și desăvîrșească opera luînd scalpul acelui craniu cu maceta și băgase oasele într-un sac.

Reușise să recupereze un singur obiect al bietului american: centura cu cataramă de argint, în formă de potcoavă, pe care maimuțele nu o putuseră desprinde oricît se străduiseră.

Se întorsese în El Idilio, predase rămășițele, iar primarul îl lăsase în pace, în acea pace pe care trebuia să o vegheze neîncetat, pentru că de ea depindeau clipele desfătătoare petrecute pe malul rîului sau în picioare în fața mesei lui înalte, citindu-și cu zăbavă romanele de dragoste.

Iar această tihnă se vedea din nou amenințată acum de primar, care îl obliga să participe la expediție, și mai ales de ghearele ascuțite care pîndeau, ascunse în cine știe ce hățiș din pădurea deasă.

Capitolul VII

A doua zi, oamenii se adunară încă de la prima lumină a zorilor care abia se ghicea printre norii groși. Veniseră în șir indian, sărind pe poteca plină de noroi, desculți și cu pantalonii suflecați pînă la genunchi.

Primarul îi porunci femeii cu care trăia să le aducă felii de banană verde și cafea, în timp ce el le împărțea cartușe de pușcă. Trei încărcături duble pentru fiecare, pe lîngă un pachet de țigări de foi, chibrituri și o sticlă de Frontera de căciulă.

— Toate astea vi le dau pe cheltuiala statului. La întoarcere trebuie să semnați o chitanță.

Oamenii înghițeau pe nerăsuflate primii dumicați din acea zi și beau cu nesaț.

Antonio José Bolívar Proaño se ținea departe de grup, fără să se atingă de tava de cositor.

Luase micul dejun devreme și cunoștea neajunsurile de a vîna cu burta plină. Vînătorul trebuie să fie întotdeauna puțin flămînd, pentru că foamea ascute simțurile. Își trăgea maceta pe cute scuipînd din cînd în cînd pe lama de oțel și mai apoi, cercetînd-o cu un singur ochi, verifica dacă tăișul era desăvîrșit.

— Ai vreun plan? îl întrebă cineva din grup.

— Mai întîi o să mergem să-l găsim pe Miranda. Dup-aia mai vedem.

Mai mult ca sigur, grăsanul nu era un strateg iscusit. După ce își verificase ostentativ încărcătura puștii Smith and Wesson, „scărmănătoare” pentru localnici, se înfășurase pînă peste

cap într-un impermeabil albastru cauciucat, care se unduia pe trupul lui flasc.

Nici unul dintre cei patru oameni nu făcuse vreun comentariu. Se bucurau să-l vadă că asudă ca un robinet ruginit și nesecat.

„Las' că vezi tu, Bălosule! Las' că vezi tu ce fierbinte e impermeabilul! Pînă și oasele o să ți se-ncingă sub el."

Cu excepția primarului, erau cu toții desculți. Își înveliseră pălăriile de pai în pungi de plastic și își puseseră la adăpost de ploaie țigările de foi, muniția și chibriturile în tolba de pînză cauciucată. Puștile neîncărcate și le țineau pe spate, în bandulieră.

— Dacă-mi dați voie, cizmele de cauciuc o să vă stînjenească mersul, spuse cineva.

Grăsanul făcu pe surdul și dădu ordinul de plecare.

Lăsară în urmă ultima casă din El Idilio și se afundară în pădure. Acolo ploua mai puțin, dar apa se prelingea în șuvoaie mai groase, chiar dacă nu reușea să se strecoare prin acoperișul vegetal aproape compact. Picăturile se adunau pe frunze și ramurile se încovoiau îngreuiate de apă, iar șiroaiele se scurgeau, impregnate de parfumul copacilor de tot soiul.

Mergeau încet, din pricina stratului gros de noroi, a ramurilor și plantelor care acoperiseră din nou poteca îngustă.

Pentru a înainta mai ușor se împărțiră în mai multe grupuri. În față, doi bărbați își deschideau drum cu macetele, la mijloc mergea primarul cu răsuflarea întretăiată, ud fleașcă din cap pînă-n picioare, iar la urmă veneau ceilalți doi care închideau formația, retezînd plantele care scăpaseră de maceta avangardei.

Antonio José Bolívar era unul dintre cei care mergeau în spatele primarului.

— Încărcați-vă puștile. E mai bine să fiți pregătiți, poruncise grăsanul.

— De ce? E mai bine să ne păstrăm cartușele uscate în tolbă.

— Eu dau ordine aici.

— La ordinele dumneavoastră, excelență. La urma urmei, cartușele sînt ale statului.

Oamenii se prefăcură că-și încarcă puștile.

După cinci ore de mers înaintaseră mai mult de un kilometru. Marșul se întrerupse brusc din cauza cizmelor primarului. La fiecare pas, își afunda picioarele în glodul care bolborosea și toți aveau impresia că noroiul stătea să înghită trupul acela obez. Imediat după aceea urma lupta acerbă de a-și scoate picioarele, dar se mișca atît de greoi, încît nu făcea altceva decît să se afunde și mai tare în noroi. Oamenii îl trăgeau de-acolo apucîndu-l de subsuori, dar nici nu apuca să facă doi pași, că se afunda din nou pînă la genunchi.

Deodată, grăsanul descoperi că și-a pierdut o cizmă. Piciorul gol ieșise la iveală alb și ușor, dar, ca să-și păstreze echilibrul, îl băgase imediat în gaura unde dispăruse cizma.

Bătrînul și însoțitorul lui îl ajutară să iasă de-acolo.

— Cizma. Căutați-mi cizma, ordonă el scurt.

— V-am spus că cizmele or să vă-ncurce. Una dintre ele s-a pierdut. Mergeți ca noi, călcînd pe ramurile căzute. O să mergeți mai ușor desculț și o să înaintăm mai repede.

Primarul, furios, se opinti și încercă să îndepărteze noroiul cu mîinile. Zadarnic efort. Dădea la o parte stratul negru și mustos fără să reușească să îl curețe pe tot.

— În locul dumneavoastră n-aș face asta. Cine știe ce lighioane or dormi în tihnă dedesubt, comentase cineva.

Primarul, pironit locului, îi privea cu ură.

— Credeți că mă duceți pe mine cu gogoșile astea? Vreți să mă speriați cu povești de adormit copiii?

— Nu, excelență. Stați numai o țîră.

Bătrînul tăie o creangă, o despică la unul din capete și o strecură de mai multe ori în noroiul care bolborosea. În cele din urmă, o scoase afară, o curăță atent cu maceta și un scorpion

adult de toată frumusețea căzu la picioarele lor. Era acoperit de noroi, dar chiar și așa i se vedea coada plină cu otravă, ridicată în semn de război.

— Vedeți? Iar dumneavoastră, care transpirați atît de mult și aveți pielea așa de sărată, sînteți o provocare pentru lighioanele astea.

Primarul nu răspunse. Cu privirea ațintită asupra scorpionului, care încerca să se afunde din nou în liniștea noroiului, scoase revolverul și slobozi cele șase focuri asupra arahnidei. Tot atunci își descălță cealaltă cizmă și o aruncă în frunziș.

Cu grăsanul desculț, înaintau puțin mai repede, dar pierdeau o groază de timp de fiecare dată cînd trebuiau să urce un deal. Toți se cățărau fără greutate și se opreau să se uite în urmă, către primarul care mergea în patru labe, făcînd doi pași înainte și patru înapoi.

— Împingeți-vă în picioare, excelență. Uitați-vă cum facem noi. Depărtați bine picioarele înainte de a face un pas. Dumneavoastră nu le depărtați decît de la genunchi în jos. Asta înseamnă să defilezi ca o călugăriță prin fața unui pluton de luptă. Depărtați-vă bine picioarele și împingeți-vă în ele, îi strigau cu toții.

Grăsanul, cu ochii injectați de furie, încerca să urce în felul său, dar trupul lui amorf îl trăda tot de-atîtea ori și de fiecare dată oamenii își împleteau brațele, trăgînd de el pînă reușeau să-l aburce.

De coborît, coborau repede. Primarul cobora trîntit pe spate sau pe burtă. Ajungea întotdeauna primul, plin de noroi și de resturi de plante.

Spre seară, nori mari și groși se adunară din nou pe cer. Nu reușeau să-i vadă, însă îi ghiceau în întunericul care făcea pădurea de nepătruns.

— Nu mai putem înainta. Nu se vede nimic, spuse primarul.

— Aveți dreptate, răspunse bătrînul.

— Bine, atunci rămînem aici, porunci primarul.

— Rămîneți voi pe loc. Eu mă duc să caut un loc sigur. Nu întîrzii mult. Vă rog să fumați, ca să știu pe unde să mă-ntorc, le spuse bătrînul și îi dădu pușca unuia dintre ei.

Bătrînul dispăru înghițit de beznă, iar oamenii rămaseră pe loc fumîndu-și țigările aspre de foi, ferindu-le de apă cu mîna făcută căuș.

Nu după multă vreme dădu peste un teren neted. Îl străbătu măsurîndu-l cu pasul, iar cu tăișul macetei pipăi plantele din zonă. Deodată, maceta scoase un sunet metalic, iar bătrînul răsuflă ușurat și bucuros. Se întoarse la ceilalți, orientîndu-se după fumul de țigară, și îi înștiință că găsise un loc sigur pentru a-și petrece noaptea.

Grupul ajunse la locul cu pricina și doi bărbați începură să taie cu maceta frunze de bananier sălbatic. Cu ele, acoperiră pămîntul și se așezară bucuroși să tragă o binemeritată dușcă de Frontera.

— Ce păcat că nu putem face focul. Am fi mai în siguranță lîngă un foc ca lumea, se plînse primarul.

— E mai bine așa, își dădu cu părerea cineva din grup.

— Mie nu-mi place deloc. Nu-mi place întunericul. Pînă și sălbaticii se apără făcînd focul, adăugă grăsanul.

— Uite ce e, excelență, ne aflăm într-un loc sigur. Dacă fiara e prin preajmă, nu putem s-o vedem și nici ea nu ne poate vedea pe noi. Dacă facem focul, o să îi dăm prilejul să ne zărească, iar noi n-o să fim în stare să o vedem, pentru că focul ne va orbi. Stați liniștit și încercați să trageți un pui de somn. Tuturor ne-ar prinde bine să dormim puțin. A, și mai ales să încercăm să nu mai scoatem nici un sunet.

Oamenii întăriră spusele bătrînului și, după o scurtă consfătuire, stabiliră să facă de pază cu rîndul. Bătrînul era primul și tot lui îi revenea sarcina să-l trezească pe următorul și să-i predea plantonul.

Oboseala drumului își spuse cuvîntul și-i luă pe toți în stăpînire. Dormeau chirciți, strîngîndu-și picioarele la piept și acoperindu-și fața cu pălăria. Răsuflarea lor liniștită nu izbutea să acopere zgomotul ploii.

Antonio José Bolívar se așeză turcește, cu picioarele strînse sub el și cu spatele sprijinit de trunchiul unui copac. Mîngîia din cînd în cînd lama macetei și asculta atent sunetele din pădure. Zgomotele repetate ale cîte unui trup bolovănos care cădea în apă îi dovedeau că se află în apropierea unui braț de rîu sau a unui pîrîu ieșit din matcă. În anotimpul ploios, șuvoiul tîra cu sine mii de insecte, care cădeau de pe ramuri, spre bucuria peștilor, ce benchetuiau ghiftuiți, făcînd salturi voioase.

Își aminti de clipa în care văzuse pentru prima oară un pește adevărat de rîu. Trecuseră mulți ani de-atunci. Se întîmplase pe vremea cînd încă mai era un ucenic al pădurii.

Într-o după-amiază de vînătoare, simțise că trupul lui răspîndea un miros acru din pricina transpirației și, odată ajuns la un pîrîu, se grăbise să se arunce în apă. Din fericire, îl zărise la timp un *shuar*, care îl strigase imediat ca să-l avertizeze.

— Nu intra în apă. E primejdios.

— Piraña?

Shuarul îi făcuse semn că nu asta era primejdia. Piraña își face sălaș în apele liniștite și adînci, niciodată în cele agitate. Sînt pești greoi și nu prind viteză decît atunci cînd le e foame sau cînd simt miros de sînge. Nu avusese niciodată probleme cu piraña. De la *shuari* învățase că era de-ajuns să își ungă trupul cu lapte de arbore de cauciuc ca să-i pună pe fugă. Seva arborelui de cauciuc arde, înțeapă, poate să decojească pielea, dar mîncărimea dispare cînd te speli cu apă proaspătă și rece, iar peștii piraña fug de îndată ce simt mirosul.

— E mai rău decît piraña, spusese *shuarul* și îl obligase să-i urmărească mișcarea brațului ațintit spre rîu. Văzuse o pată neagră, mai lungă de-un metru, care înainta rapid.

— Ce e ăla?

— Un pește fără oase.

Un pește enorm. Mai tîrziu, pescuise cîteva exemplare care măsurau peste doi metri și cîntăreau șaptezeci de kilograme, dar aflase că, deși inofensivi, erau ucigător de prietenoși.

Văzînd în apă o ființă omenească, se apropiau să se joace cu ea, lovind-o cu coada în semn de prețuire în asemenea hal, încît îi rupeau șira spinării cît ai clipi.

Auzea în continuare loviturile greoaie în apă. Poate că era vorba despre un pește fără oase care se ghiftuia cu termite, furnici, viermișori vii, lăcuste, greieri, păianjeni sau șerpi zburători, tîrîți de potop.

Se auzea așadar un zgomot asurzitor în beznă. Se întîmpla întocmai cum îi spuseseră *shuarii*: „În timpul zilei, omul și pădurea există deopotrivă. Noaptea însă, omul e pădurea".

Ascultă zgomotele acelea cu bucurie, pînă cînd nu se mai auziră.

Deodată se apropie omul care trebuia să facă de strajă în locul lui. I se auziseră oasele trosnind cînd se întinsese și venise către el.

— Am dormit destul. Haide, întinde-te în culcușul meu, ți l-am încălzit.

— Nu sînt obosit. Prefer să dorm cînd s-o crăpa de ziuă.

— Se auzea ceva sărind în apă, nu-i așa?

Bătrînul era gata să-i vorbească despre pești, cînd un zgomot care venea din hățiș îl făcu să se răzgîndească.

— Ai auzit?

— Taci, taci.

— Ce crezi că e?

— Nu știu. Dar e destul de greoi. Scoală-i pe ceilalți fără să faci gălăgie.

Omul nu izbuti să se ridice și amîndoi se treziră izbiți în față de o scînteiere argintie, care vătăma vegetația umedă, sporind efectul orbitor.

Era primarul care, alarmat de zgomot, se apropia de ei cu lanterna aprinsă.

— Stingeți lanterna, îi porunci cu fermitate bătrînul, fără să ridice glasul.

— De ce? Se ascunde ceva aici și vreau să văd despre ce e vorba, răspunse grăsanul, mișcînd încoace și-ncolo șuvoiul de lumină, în timp ce acționa cocoșul revolverului.

— V-am spus să stingeți drăcovenia aia. Bătrînul îi zbură lanterna din mînă dintr-o lovitură.

— Ce-ți închipui tu...

Cuvintele grăsanului fură înăbușite de o bătaie repetată de aripi și o cascadă fetidă se revărsă asupra lor.

— Strașnică ispravă ați mai făcut. Trebuie să plecăm chiar acum, dacă nu cumva vreți să ne invadeze furnicile, ca să se-nfrupte din găinațul proaspăt care ne acoperă.

Grăsanul nu știu cum să reacționeze. Căută lanterna pe bîjbîite, după cum tot pe bîjbîite îi urmase pe oameni în drumul lor către locul unde înnoptaseră.

Oamenii blestemau printre dinți prostia grăsanului, în așa fel încît acesta să nu-și dea seama de gravitatea insultelor.

Ajungînd într-un luminiș, se treziră cu un nou șuvoi care se revărsa din plin deasupra lor.

— Ce s-a-ntîmplat? Ce-a fost asta? întrebă grăsanul.

— Rahat. Nu simțiți?

— Știu că e rahat. Să fie oare maimuțe?

O lumină slabă dezvălui siluetele oamenilor și contururile pădurii.

— Dacă vă e de vreun folos, excelență, să știți că atunci cînd înnoptați în junglă trebuie să vă sprijiniți de trunchiul unui copac ars sau uscat. Acolo stau atîrnați liliecii, cel mai bun semnal de alarmă pe care vă puteți bizui. Ei tocmai se pregăteau să zboare în direcția contrară zgomotului pe care l-am auzit și am fi aflat de unde anume venea. Însă dumneavoastră, cu lanterna aprinsă și cu țipetele pe care le-ați scos, i-ați speriat. De aceea și-au slobozit

mizeria din măruntaie asupra noastră. Ca orice rozător, sînt foarte sensibili și, la cel mai mic semnal de primejdie, își golesc pîntecele pentru a zbura cît mai ușor. Haideți, ștergeți-vă bine pe cap, dacă nu vreți să vi-l mănînce țînțarii cu totul.

Primarul îi imită pe ceilalți din grup, care se curățau de excrementele urît mirositoare. La sfîrșit, era suficientă lumină pentru a-și continua drumul.

Merseră trei ceasuri încheiate spre răsărit, ocolind rîurile umflate de apă, lăsînd în urmă viroage, luminișuri de pădure care priveau spre cer cu gurile larg deschise, pentru a primi revărsarea apei proaspete, și, ajungînd în dreptul unei lagune, făcură un popas ca să mănînce ceva.

Scoaseră fiecare fructe și creveți, pe care grăsanul refuză să-i mănînce cruzi. Înfășurat pînă peste cap în impermeabilul albastru de cauciuc, primarul dîrdîia de frig și se văita în continuare că nu puteau aprinde focul.

— Sîntem aproape, spuse unul dintre ei.

— Da. Însă trebuie să dăm un ocol și să venim din spate. Ar fi mai ușor să ocolim rîul și să apărem din față, dar îmi închipui că animalul e inteligent și ne-ar putea face surprize, le atrase atenția bătrînul.

Ceilalți încuviințară și botezară merindele cu cîteva înghițituri de Frontera.

Văzînd că grăsanul se îndepărta de ei, fără să meargă totuși prea departe, ascunzîndu-se în spatele unui copac, își dădură coate.

— Domnia-sa nu vrea să ne arate fundul.

— E atît de guguman, încît o să se-așeze pe un furnicar, crezînd că e vorba de un closet.

— Pariez că o să ceară hîrtie ca să se șteargă, spuse cineva printre hohote de rîs.

Își băteau joc pe la spate de Bălosul, cum îl numeau ori de cîte ori nu se afla prin preajmă. Rîsetele le fură curmate mai

întîi de strigătul îngrozit al grăsanului și imediat după aceea de o serie de împușcături grăbite. Șase la număr, trase cu generozitate.

Primarul se ivi cu pantalonii în vine, urlînd cît îl ținea gura.

— Veniți, veniți! Am văzut-o. Era gata să mă atace și se pare că am nimerit-o cu două gloanțe. Veniți! Căutați-o cu toții!

Își pregătiră puștile și porniră în direcția pe care le-o indicase grăsanul. Luîndu-se după o dîră de sînge vizibilă, care sporea euforia primarului, ajunseră în dreptul unui animal splendid, din al cărui gîtlej străpuns ieșeau cele din urmă horcăituri. Blana lui frumoasă, galbenă și acoperită cu pete era acum mînjită de sînge și noroi. Animalul îi privea cu ochii larg deschiși; din rîtul lui prelung se auzeau gîfîituri slabe.

— E un urs din acela care se hrănește numai cu miere. De ce nu vă uitați înainte de a trage cu jucăria aia blestemată? Aduce ghinion să omori un urs. Asta o știe oricine, pînă și cel mai prost dintre oameni. Nu există vietate mai inofensivă în toată pădurea tropicală.

Oamenii își plecaseră capetele, mișcați de soarta animalului, iar grăsanul își reîncărcă arma, neîndrăznind să rostească vreun cuvînt în apărarea sa.

După-amiază văzură inscripția, pe jumătate ștearsă, din dreptul prăvăliei lui Alkasetzer, descoperind astfel locul unde se afla Miranda. Era un dreptunghi de tablă albastră, cu litere aproape ilizibile, pe care chioșcarul îl fixase foarte sus în copacul lîngă care se afla coliba lui.

Pe colonist îl găsiră la numai cîțiva metri depărtare de ușă. Spatele îi fusese sfîșiat de două lovituri de labă, care începeau de la omoplați și coborau pînă în dreptul taliei. Gîtlejul îi fusese sfîrtecat în asemenea hal, încît i se vedea ceafa. Mortul era întors cu fața în jos și încă mai strîngea în pumn o macetă.

Nesocotind măiestria arhitectonică a furnicilor, care construiseră în timpul nopții o punte de frunze și ramuri pentru

a transporta bucăți din cadavru, oamenii îl tîrîră pînă la chioșc. Înăuntru pîlpîia slab o lampă de carbid și duhnea îngrozitor a grăsime arsă.

Apropiindu-se de lampa cu petrol, descoperiră de unde venea mirosul. Era caldă încă. Se isprăvise și ultima picătură de combustibil și imediat după aceea arsese și fitilul. Într-o tigaie se zăreau două cozi carbonizate de iguană.

Primarul se uita la cadavru.

— Nu înțeleg. Miranda era veteran pe-aici și în nici un caz nu se poate spune despre el că ar fi fost un fricos, dar se pare că a fost așa de tare cuprins de spaimă, încît nici măcar nu s-a mai gîndit să stingă primusul. De ce oare nu s-a închis în casă cînd a auzit jaguarul? Uite și pușca lui atîrnată aici. De ce n-a folosit-o?

Ceilalți își puneau, la rîndul lor, aceleași întrebări.

Primarul își dădu jos impermeabilul și o cascadă de transpirație pînă atunci reținută îl făcu fleașcă din cap pînă-n picioare. Cu ochii la mort, fumară, băură, unul dintre ei se apucă să repare primusul și, primind încuviințarea primarului, deschiseră cîteva cutii de sardele.

— N-a fost un om rău, spuse unul.

— De cînd îl lăsase nevasta, trăia mai singur decît o cucuvea, adăugă altul.

— Avea rude? întrebă primarul.

— Nu. A venit aici cu fratele lui, care s-a prăpădit de malarie acum cîțiva ani. Nevasta i-a fugit cu un fotograf ambulant și se zice că acum locuiește în Zamora. Poate știe căpitanul vaporului pe unde s-o fi aciuat.

— Presupun că prăvălia îi aducea ceva cîștiguri. Știți cumva ce făcea cu banii? interveni din nou grăsanul.

— Care bani? Îi juca la cărți și păstra numai atît cît să pună la loc marfa. Așa se-ntîmplă prin părțile noastre, în caz că n-ați aflat încă. Pădurea tropicală ne înghite. Dacă nu avem un punct fix la care să simțim nevoia să ne-ntoarcem, ne tot învîrtim încoace și-ncolo fără rost.

Oamenii încuviințară cu un fel de mîndrie perversă. Chiar atunci intră în încăpere bătrînul.

— Mai e un hoit afară.

Ieșiră în mare grabă și, scăldați de ploaie, îl descoperiră și pe cel de-al doilea mort. Era întors cu fața în jos și avea pantalonii în vine. Urmele de gheare porneau din dreptul umerilor și gîtlejul îi era sfîrtecat, cum de altfel se întîmplase cu toți ceilalți. Lîngă cadavru, maceta înfiptă în pămînt la numai cîțiva pași dovedea că mortul nici măcar nu apucase să o folosească.

— Cred că înțeleg, spuse bătrînul.

Dădeau tîrcoale cadavrului și citeau pe chipul grăsanului că se străduia din răsputeri să ajungă și el la aceeași concluzie.

— Mortul e Plascencio Puñán, unul care nu ieșea prea des în lume și se vede treaba că se grăbeau să se-ntîlnească pentru a mînca împreună. Ați văzut cozile de iguană făcute scrum? Le adusese Plascencio. Prin părțile astea nu există asemenea animale. Probabil că le vînase departe, la cîteva zile bune de-aici, undeva în adîncul pădurii. Dumneavoastră nu l-ați cunoscut. Era spărgător de piatră. Nu umbla după aur, ca majoritatea demenților care se-ncumetă să se-apropie de ținuturile noastre, și m-a încredințat că smaralde nu se găsesc decît acolo. Îmi amintesc că l-am auzit vorbind despre Columbia și pietrele verzi, mari cît pumnul. Sărmanul! La un moment dat a simțit nevoia să iasă și să-și golească măruntaiele. Așa l-a prins fiara. Stînd pe vine și sprijinit în macetă. Se vede că l-a atacat din față, și-a împlîntat ghearele în umerii lui, după care i-a înfipt colții în beregată. Miranda a auzit cu siguranță strigătele și a prins cea mai urîtă parte a scenei. Și atunci nu s-a mai gîndit decît să-și înșeueze catîrul și să o ia la sănătoasa. După cum se vede, n-a ajuns prea departe.

Unul dintre oameni dădu ocol cadavrului. Avea resturi de excremente lipite de spate.

— Bine măcar că a apucat să-și facă nevoile, zise el, și lăsară cadavrul cu fața în jos, pentru ca ploaia necruțătoare să șteargă urmele ultimei fapte pe care o săvîrșise pe această lume.

Capitolul VIII

Restul după-amiezii și-l petrecură ocupîndu-se de morți.

Îi înveliră pe amîndoi în hamacul lui Miranda, față în față, pentru a nu-i lăsa să intre în veșnicie ca niște străini, după care cusură giulgiul și îi atîrnară patru bolovani la capete.

Îi tîrîră pînă la o mlaștină din apropiere, îi ridicară, le făcură vînt și îi aruncară printre trestii și trandafiri de baltă. Trupurile lor se scufundară bolborosind, trăgînd după ele în adîncuri plante și broaște.

Cînd întunericul se înstăpînise asupra pădurii, se întoarseră la prăvălie și grăsanul hotărî cine trebuia să facă de pază.

Doi bărbați urmau să stea de veghe și aveau să fie înlocuiți după patru ceasuri de altă pereche. El avea să doarmă fără întrerupere pînă la revărsatul zorilor.

Înainte de a se culca, pregătiră orez cu felii de banană și, după cină, Antonio José Bolívar își spălă placa dentară pentru a o înfășura imediat după aceea în batistă. Tovarășii săi de drum îl văzură ezitînd o clipă și fură surprinși să constate că își pusese din nou proteza.

Pentru că făcea parte din prima strajă, bătrînul luă cu sine lampa de carbid.

Însoțitorul său îl privea, perplex, cum citește cu lupa semnele frumos orînduite în paginile cărții.

— E-adevărat că știi să citești, prietene?

— Puțin.

— Și ce citești?

— Un roman. Dar liniște acum! Dacă vorbești, se mișcă flacăra, iar mie încep să-mi danseze literele în fața ochilor.

Celălalt se îndepărtă, pentru a nu-l tulbura, dar atenția pe care bătrînul o dădea cărții era atît de mare, încît nu mai putu suporta să rămînă deoparte.

— Despre ce e vorba?

— Despre dragoste.

Primind acest răspuns, celălalt se apropie cu sporită curiozitate.

— Ce spui, bre! Cu femei adevărate, care te fac să-ți clocotească sîngele în vine?

Bătrînul închise cartea pe neașteptate, făcînd să tremure flacăra lămpii.

— Nu. E vorba despre altfel de dragoste. Despre dragostea care doare.

Omul se simți dezamăgit. Ridică din umeri și se îndepărtă. Trase ostentativ o dușcă, își aprinse o țigară și începu să-și ascută maceta.

Trecea piatra peste tăiș, scuipa pe lama de oțel, o ascuțea din nou și o-ncerca apoi cu buricul degetului.

Bătrînul își vedea de ale sale, fără să se simtă stingherit de zgomotul aspru al pietrei pe lama de oțel, îngînînd cuvintele ca și cum s-ar fi rugat.

— Haide, citește puțin mai tare.

— Serios? Te interesează?

— Sigur că da. Am fost o dată la cinema în Loja și am văzut un film mexican de dragoste. Ce să-ți mai spun, măi frate. Am plîns de sălta cămașa pe mine.

— Atunci trebuie să-ți citesc de la-nceput, ca să știi care dintre ei sînt buni și care nu.

Antonio José Bolívar se întoarse la prima pagină a cărții. O citise de mai multe ori și o știa pe dinafară.

„Paul o sărută cu patimă, în timp ce gondolierul, complice la aventurile prietenului său, se prefăcea că se uită în altă parte, iar gondola, așternută cu perne pufoase, aluneca încet pe canalele venețiene.”

— Nu chiar așa de repede, prietene, se auzi un glas.

Bătrînul își ridică privirea de pe carte. Era înconjurat de trei bărbați. Primarul se odihnea departe de ei, întins pe un morman de saci.

— Sînt cîteva cuvinte pe care nu le cunosc, îi atrase atenția cel care vorbise mai devreme.

— Tu le-nțelegi pe toate? îl întrebă altul.

Bătrînul începu atunci să le explice, în felul său, termenii necunoscuți.

După vreo cîteva ceasuri în care făcuseră schimb de păreri, presărîndu-le cu anecdote picante, apucaseră să lămurească pe jumătate problema gondolierului, a gondolei și a sărutului pătimaș. Dar le era cu neputință să priceapă taina unui oraș în care oamenii nu aveau nevoie de cizme pentru a ieși la plimbare.

— Naiba știe dacă nu cumva prin părțile alea nu plouă foarte mult.

— Sau dacă nu cumva sînt rîuri care ies din matcă.

— Cred că cei de-acolo au parte de și mai multă apă decît noi.

— Ia gîndiți-vă puțin. Unul de pe-acolo merge și el să bea cîteva păhărele, îi vine la un moment dat să se ușureze și, ieșind din casă, îi vede pe vecini privindu-l cu ochii holbați ca de pește.

Oamenii rîdeau, fumau, beau. Primarul se răsuci din cale-afară de nervos în culcușul lui.

— Dacă vreți să știți, Veneția e un oraș construit într-o lagună. Și se află în Italia, răcni grăsanul, furios că nu era lăsat să doarmă.

— Aha! Cu alte cuvinte, casele plutesc ca niște plauri, trase concluzia unul dintre ei.

— Dacă ar fi așa, atunci ce nevoie ar mai avea de bărci? Ar putea să se deplaseze direct cu casa, în loc de barcă, își dădu cu părerea altcineva.

— Vai de capul vostru, nătărăilor! Au case obișnuite. Ba,

dacă tot a venit vorba, băgați bine la cap că au și palate, catedrale, castele, poduri, străzi pe care se plimbă oamenii. Toate clădirile au temelie de piatră, declară grăsanul.

— De unde știți asta, mă rog frumos? Ați fost acolo? îl întrebă bătrînul.

— Nu. Dar sînt instruit. Pentru asta m-au făcut primar.

Explicația grăsanului complica lucrurile.

— Dacă am înțeles bine, excelență, oamenii ăia au pietre care plutesc și care trebuie sa fie un fel de pietre ponce, dar chiar și așa, dacă își construiește cineva o casă din piatră ponce, tot nu plutește, domnule. Sînt sigur că le bagă scînduri pe dedesubt.

Primarul își cuprinse capul în mîini.

— Vai de capul vostru, nătărăilor! Vai de capul vostru! Credeți ce poftiți. Pe voi v-a îmbolnăvit mentalitatea din junglă. Pe voi nu vă mai scoate nici Dumnezeu din ceruri din prostia în care ați căzut. A, și încă ceva: încetați să-mi mai spuneți „excelență". De cînd plecați urechea la spusele dentistului, v-ați deprins să folosiți cuvîntul ăsta.

— Și cum ați vrea să vă spunem? Judecătorului trebuie să-i spunem „domnia-voastră"; preotului – „eminență", și trebuie să vă spunem și dumneavoastră cumva, excelență.

Grăsanul vru să mai adauge ceva, dar un gest al bătrînului îl făcu să se oprească. Oamenii înțeleseră, puseră mîna pe arme, stinseră lămpile și își ciuliră urechile în așteptare.

De-afară se făcea auzit freamătul unui trup care înainta cu băgare de seamă. Avea mersul ușor și nu făcea zgomot, dar trupul acela se atingea de tufele scunde și de plante. Șuvoiul de apă era astfel stăvilit, dar puțin mai tîrziu, cînd înainta din nou, apa se scurgea și mai abundent.

Corpul aflat în mișcare trasa un semicerc în jurul colibei negustorului. Primarul se apropie în vîrful picioarelor de bătrîn.

— O fi jaguarul?

— Da. Și ne-a mirosit.

Grăsanul se ridică pe neașteptate. În pofida întunericului, se îndreptă spre ușă, ajunse în dreptul ei și își descărcă pistolul, trăgînd orbește în direcția hățișurilor.

Oamenii aprinseră lampa. Clătinau din cap fără să facă nici un comentariu și se uitau la primar cum își încarcă din nou arma.

— Numai din vina voastră mi-a scăpat. Fiindcă v-ați petrecut noaptea vorbind numai tîmpenii, ca niște cățele în călduri, în loc să vă faceți datoria și să stați de veghe.

— Se vede bine că sînteți instruit, excelență. Totul era împotriva fiarei. Nu trebuia decît să o lăsăm să ne dea tîrcoale pentru a calcula la ce distanță se află de noi. Ar mai fi făcut cîțiva pași și s-ar fi trezit în bătaia puștilor noastre.

— Da. Voi le știți pe toate. Poate că am nimerit-o, se dezvinovăți grăsanul.

— Duceți-vă să verificați, dacă vreți. Iar dacă vă atacă un țînțar, să nu-l omorîți cu șase gloanțe, pentru că în felul ăsta nu faceți altceva decît să ne alungați somnul.

În zori, profitînd de lumina slabă filtrată de acoperămîntul pădurii, ieșiră să cerceteze împrejurimile. Ploaia nu ștersese urmele plantelor strivite de femela de jaguar în trecerea ei. Nu se vedeau dîre de sînge în frunziș, iar urmele se pierdeau în desișul pădurii.

Se întoarseră la colibă și băură cafea neagră.

— Cel mai tare mă nemulțumește că fiara dă tîrcoale pe-aici, la mai puțin de cinci kilometri de El Idilio. Cît îi trebuie unui jaguar să străbată distanța asta? întrebă primarul.

— Mai puțin decît ne trebuie nouă. Are patru labe, știe să sară peste băltoace și nu poartă cizme, răspunse bătrînul.

Primarul înțelese că se discreditase prea mult în ochii oamenilor. Dacă ar fi petrecut mai mult timp în preajma bătrînului care nu se sfia să dea dovadă neîncetat de sarcasm, n-ar fi reușit decît să-și sporească faima de încurcă-lume și poate chiar pe aceea de fricos fără pereche.

Îi veni în minte o soluție care suna plauzibil și care pînă una-alta îl scotea basma curată.

— Hai să facem un tîrg, Antonio José Bolívar. Tu ești un adevărat veteran al pădurii. O cunoști mai bine decît pe tine însuți. Noi nu facem altceva decît să te încurcăm, bătrîne. Urmărește-o și ucide-o! Dacă reușești, statul îți va plăti pentru trebușoara asta cinci mii de *sucri*. Rămîi aici și fă cum te taie capul. Între timp, noi ne întoarcem ca să apărăm satul. Cinci mii de *sucri*. Ce zici?

Bătrînul ascultă fără să clipească propunerea grăsanului.

În realitate, singurul lucru înțelept pe care l-ar fi putut face ar fi fost să se întoarcă în El Idilio. Fiara hăituită de om avea să se-ndrepte spre sat, unde foarte lesne i s-ar fi putut întinde o capcană. Mai mult ca sigur, jaguarul avea să caute noi victime și era o nerozie să încerce să-i încalce teritoriul.

Primarul voia să scape de el. Cu răspunsurile lui în doi peri îi rănea principiile de animal autoritar și ticluise o formulă elegantă tocmai pentru a se descotorosi de el.

Bătrînul nu se sinchisea nici cît negru sub unghie de ceea ce credea grăsanul veșnic transpirat. Nu-i păsa nici măcar de recompensa făgăduită. Alte gînduri îi treceau lui prin minte.

Ceva îi spunea că fiara nu se afla departe. Poate că îi privea chiar în acele clipe și începuse să se întrebe de ce nu îi era milă de nici una dintre victime. Poate că viața petrecută printre *shuari* îi îngăduise să vadă un act justițiar în aceste morți. Un sîngeros, dar inevitabil ochi pentru ochi.

Străinul îi omorîse puii și cine știe dacă nu cumva și pe mascul. Pe de altă parte, purtarea femelei de jaguar îl făcuse să-și dea seama că își căuta moartea apropiindu-se primejdios de mult de oameni, cum de altfel se întîmplase cu o noapte în urmă și mai înainte, cînd le făcuse de petrecanie lui Plascencio și lui Miranda.

Un glas tainic îi șoptea că a o ucide era o faptă de milostenie absolut necesară, însă nu era vorba despre milostenia acelora care își pot îngădui să ierte și să-și reverse mila. Fiara căuta prilejul

de a muri într-o confruntare, într-un duel pe care nici primarul și nici ceilalți oameni nu îl puteau înțelege.

— Ce zici, bătrîne? repetă primarul.

— Sînt de acord. Dar să-mi lăsați țigări, chibrituri și încă pe-atîtea cartușe.

Primarul răsuflă ușurat auzind că bătrînul acceptase și îi dădu ce îi ceruse.

Oamenilor nu le trebui prea mult timp pentru a se pregăti de întoarcere. Își luară rămas-bun, iar Antonio José Bolívar își asumă sarcina de a verifica dacă fereastra și ușa colibei erau bine închise.

La prînz se întunecă și, la lumina slabă a lămpii, cînd totul se cufundase în tăcere, bătrînul continuă să aștepte, reluîndu-și lectura și mai tîrziu se simți înconjurat din toate părțile de zgomotul apei care se prelingea pe frunze.

Luase cartea de la-nceput. Era supărat că nu reușea să înțeleagă subiectul. Repeta frazele învățate pe dinafară, pe care buzele lui ajunseseră să le rostească fără nici o noimă. Gîndurile sale o luaseră razna, împrăștiindu-se care-ncotro, căutînd un punct fix la care să se oprească.

— Poate că mi-e teamă.

Se gîndi atunci la un proverb pe care-l știa de la *shuari* și care-l povățuia să se ferească de teamă. Stinse lampa. În întuneric se întinse pe saci, cu pușca pregătită odihnindu-i-se pe piept și își lăsă gîndurile să se liniștească, așa cum se liniștesc pietrele cînd ating fundul apei.

Hai să vedem, Antonio José Bolívar. Ce se-ntîmplă?

Nu e prima oară cînd ai de-a face cu o fiară scoasă din minți. Ce te neliniștește? Așteptarea? Ai vrea s-o vezi chiar acum doborînd ușa ca să se termine o dată pentru totdeauna? N-o să se-ntîmple una ca asta. Știi bine că nici un animal nu e atît de prost încît să dea buzna într-un bîrlog străin. Și de ce ești atît de sigur că fiara te caută tocmai pe tine? Nu te gîndești că, prin toată

iscusința de care-a dat dovadă, s-ar putea hotărî să-i atace pe ceilalți din grup? I-ar putea urmări și le-ar veni de hac, omorîndu-i unul cîte unul, înainte de a mai apuca să ajungă în El Idilio. Știi bine că poate să facă asta și ar fi trebuit să-i avertizezi, spunîndu-le: „Nu vă îndepărtați unul de altul nici măcar cu un metru. Nu dormiți, petreceți-vă noaptea stînd treji și numai pe malul rîului". Chiar și așa, știi bine că fiarei i-ar fi ușor să-i pîndească, să facă un singur salt, trîntindu-l la pămînt pe unul dintre ei și sfîșiindu-i beregata, iar înainte ca ceilalți să-și revină din sperietură, ea se va afla departe, ascunsă la loc sigur și pregătindu-și următorul atac. Crezi că fiara te socotește pe potriva ei? Nu fi trufaș, Antonio José Bolívar! Amintește-ți că nu ești vînător, pentru că tu însuți ai respins mereu calificativul ăsta, iar felinele îi pîndesc pe adevărații vînători, urmăresc mirosul fricii și al mădularelor împietrite pe care îl emană adevărații vînători. Tu nu ești vînător. De multe ori i-ai auzit pe locuitorii din El Idilio vorbind despre tine și numindu-te „Vînătorul" și le-ai răspuns că nu e adevărat, pentru că vînătorii ucid pentru a-și învinge teama care-i scoate din minți și îi face să putrezească pe dinăuntru. De cîte ori nu ai văzut ivindu-se tot felul de indivizi înfierbîntați, înarmați pînă-n dinți, intrînd în adîncul pădurii? Cîteva săptămîni mai tîrziu apăreau din nou, aducînd cu sine piei de urs, nutrii, șerpi boa, șopîrle, pisici sălbatice, dar niciodată nu veneau cu rămășițele unui adevărat rival ca femela de jaguar pe care o aștepți acum. I-ai văzut îmbătîndu-se criță lîngă mormanul de piei numai pentru a-și ascunde teama pe care le-o inspira convingerea că vrăjmașul îi văzuse, îi adulmecase și îi disprețuise în imensitatea pădurii. E-adevărat că vînătorii se împuținează pe zi ce trece, pentru că animalele s-au îndreptat spre răsărit, trecînd munți înspăimîntător de abrupți, departe, atît de departe, încît ultima anacondă văzută se află pe teritoriul brazilian. Dar tu ai văzut și ai vînat anaconde nu departe de-aici.

Prima dată a fost un act justițiar sau o răzbunare. Oricît de mult ai întoarce lucrurile pe toate părțile, tot nu reușești să vezi

diferența. Reptila îl surprinsese pe fiul unui colonist în timp ce se îmbăia. Țineai la copilul ăla. Nu avea mai mult de doisprezece ani și anaconda l-a lăsat moale ca o cîrpă. Îți amintești, bătrîne? I-ai luat urma într-o canoe, pînă cînd ai descoperit plaja unde se-ncălzea la soare. Atunci ai lăsat ca momeală cîteva nutrii moarte și te-ai pus pe așteptat. Pe vremea aia erai tînăr, sprinten, și știai că de această sprinteneală depindea șansa de a nu ajunge la rîndul tău hrană la ospățul zeiței apelor. Ai făcut o săritură frumoasă. Cu maceta în mînă. Ai mers la sigur cînd ai împlîntat tăișul. Capul șarpelui a căzut pe nisip și înainte de a-l atinge făcuseși al doilea salt, pentru a te pune la adăpost în spatele tufișurilor, în timp ce reptila se zbătea, biciuind pămîntul cu trupul ei vînjos. Unsprezece sau doisprezece metri de ură. Unsprezece sau doisprezece metri de piele măslinie cu inele negre, încercînd să ucidă chiar și după ce murise.

A doua oară a fost un omagiu de recunoștință față de vraciul *shuar* care îți salvase viața. Îți amintești? Ai repetat trucul: ai lăsat carnea pe plajă și ai așteptat cocoțat într-un copac pînă cînd ai văzut-o că iese din apă. De data asta n-a mai fost loc pentru ură. O priveai cum înfulecă rozătoarele în timp ce pregăteai săgeata, învelindu-i vîrful ascuțit într-o pînză de păianjen, înmuindu-l mai apoi în *curara*, potrivind-o în sarbacană și țintind la baza craniului.

Reptila a fost lovită în plin de săgeată, s-a ridicat aproape în întregime și, din copacul în care stăteai la pîndă, i-ai văzut ochii galbeni, pupilele verticale căutîndu-te cu o privire care nu a ajuns pînă la tine, fiindcă, după cum se știe, *curara* își face repede efectul.

A urmat un adevărat ritual, i-ai scos pielea, ai făcut cincisprezece, douăzeci de pași, iar maceta străpungea carnea rece și trandafirie, care se umplea de nisip.

Îți amintești, bătrîne? Cînd le-ai dat pielea, *shuarii* au declarat că nu erai de-al lor, dar că erai de pe aceste meleaguri.

Jaguarii nu-ți sînt nici ei străini, numai că nu ai omorît niciodată un pui, fie el de jaguar sau de altă jivină. Numai exemplare adulte, după cum spune legea *shuarilor*. Știi că jaguarii sînt

animale ciudate și imprevizibile. Nu sînt atît de puternici ca tigrii, însă dau dovadă de o inteligență rafinată.

„Dacă urmărirea e prea ușoară și te face să te simți sigur pe tine, înseamnă că jaguarul îți pîndește ceafa”, spun *shuarii* și nu se-nșală cîtuși de puțin.

Odată, cînd ți-o ceruseră coloniștii, ai avut prilejul să observi șiretenia marii pisici pătate. Un exemplar foarte puternic se ghiftuia cu vacile și catîrii localnicilor și te-au rugat să le dai o mînă de ajutor. A fost o hăituială anevoioasă. Mai întîi, animalul s-a lăsat urmărit, călăuzindu-te pînă la poalele muntelui Cóndor, ținuturi acoperite de tufișuri pitice, ideale pentru vînătoarea la nivelul solului. Văzîndu-te prins în capcană, ai încercat să scapi și să te-ntorci în hățișul pădurii, dar jaguarul îți aținuse calea, arătîndu-se netemător, și nu ți-a lăsat timp să iei pușca și să ochești. Ai tras de două sau de trei ori și nu l-ai nimerit, pînă cînd ai înțeles că felina voia să te obosească înainte de atacul decisiv. Te-a făcut să înțelegi astfel că știa să aștepte și poate chiar că munițiile tale erau insuficiente.

A fost o luptă dreaptă. Îți amintești, bătrîne? Așteptai fără să ți se clintească nici un mușchi de pe față, trăgîndu-ți palme pentru a-ți alunga somnul. Trei zile de așteptare pînă cînd jaguarul s-a simțit în siguranță și a trecut la atac. A fost un truc excelent că ai așteptat întins la pămînt și cu arma pregătită.

Dar de ce oare îți amintești toate astea? De ce oare fiara asta te pune pe gînduri? Poate pentru că semănați foarte mult? După patru asasinate știe la fel de mult despre oameni pe cît știi tu despre jaguari. Sau poate că tu știi mai puțin decît ea. *Shuarii* nu omoară jaguari. Carnea nu e comestibilă, iar pielea nu ajunge decît pentru cîteva sute de podoabe pe care le poartă cîteva generații de oameni. *Shuarii*! Ți-ar plăcea să fie unul dintre ei cu tine? Bineînțeles, fratele tău Nushiño.

— Frate, mă urmărești?

Shuarul va tăgădui. Scuipînd de mai multe ori, ca să te încredințeze că spune adevărul, o să-ți arate că puțin îi pasă de

tărășenia asta. Nu e treaba lui. Tu ești vînătorul alb, cel înzestrat cu pușcă, cel care distruge moartea, înveninînd-o cu durere. Fratele tău Nushiño o să-ți spună că *shuarii* nu le ucid decît pe maimuțele *tzanza*, cele atît de leneșe.

— Și de ce, frate? Maimuțele *tzanza* nu fac decît să doarmă atîrnate de copaci.

Înainte de a-ți răspunde, fratele tău Nushiño o să tragă un pîrț lung și sonor, în așa fel încît nici o maimuță *tzanza* să nu îl audă cînd îți va povesti că, demult, o căpetenie *shuar* a devenit rea și sîngeroasă. Îi omora pe *shuarii* buni fără nici un motiv, iar bătrînii i-au hărăzit moartea. Tnaupi, căpetenia sîngeroasă, văzîndu-se încolțit, a luat-o la sănătoasa și a fost preschimbat în maimuță leneșă, dar, pentru că maimuțele se aseamănă atît de mult, e cu neputință să se știe în care dintre ele se ascunde indianul osîndit. De asta trebuie omorîte toate.

— Așa se spune că a fost, va rosti scuipînd pentru ultima oară fratele Nushiño înainte de a pleca, pentru că *shuarii* pleacă atunci cînd au terminat de spus o poveste, evitînd astfel întrebările care dau naștere atîtor minciuni.

De unde îți vin toate gîndurile astea? Haide, Antonio José Bolívar, bătrîne! Sub ce plantă se ascund înainte de a ataca? Să te fi găsit oare teama și să nu mai poți face nimic ca să te-ascunzi de ea? Dacă-i așa, atunci ochii ei te văd, precum vezi tu revărsatul zorilor strecurîndu-se printre trestii.

După ce bău cîteva cești mari de cafea, începu să se pregătească. Topi cîteva lumînări și scufundă cartușele în seu. Le scoase apoi, lăsînd ceara lichidă să picure pînă cînd cartușele rămaseră acoperite de un strat subțire. În felul ăsta rămîneau uscate oricît de mult ar fi plouat.

Se unse pe frunte cu restul seului topit, acoperindu-și mai ales sprîncenele cu un fel de cozoroc de ceară, pentru ca apa să nu-i stînjenească privirea dacă s-ar fi văzut nevoit să înfrunte fiara într-un luminiș.

La sfîrșit verifică ascuțișul macetei și plecă în pădure să caute urmele.

Luîndu-se după semnele pe care le zărise cu o zi în urmă, începu prin a trasa o rază de două sute de pași numărați din dreptul colibei către răsărit.

Odată ajuns în locul dorit, porni în semicerc spre sud-vest.

Descoperi cîteva plante doborîte la pămînt, cu tulpinile îngropate în noroi. Acolo se ascunsese fiara înainte de a se furișa spre colibă, iar plantele strivite se vedeau din loc în loc, pierzîndu-se pe un povîrniș din pădure.

Trecu pe lîngă semnele vechi și continuă să caute.

Îndărătul frunzelor mari de bananier sălbatic descoperi urmele de labe. Erau brazde adînci, ca niște pumni de om în toată firea, și alături de ele găsi și alte detalii care stăteau mărturie pentru purtarea animalului.

Femela nu vîna. Tulpinile frînte chiar lîngă urmele de labe contraziceau stilul de vînătoare al oricărei feline. Fiara dădea din coadă, frenetică pînă la nepăsare, stîrnită de apropierea victimelor. Nu, nu vîna. Se mișca fiind încredințată că se află în fața unor specii mai puțin dotate.

Și-o închipui acolo, cu trupul zvelt, cu răsuflarea întretăiată, neliniștită, cu privirea fixă, împietrită, cu mușchii încordați, dînd din coadă cu senzualitate.

— Bine, fiară deșteaptă, știu de-acum care-ți sînt mișcările. Nu mai trebuie să aflu decît unde ești.

I se adresase pădurii și primise în schimb răspunsul ploii.

Mărindu-și raza de acțiune, se îndepărtă de coliba negustorului pînă cînd ajunse în dreptul unei ridicături de teren care îi îngăduia să vadă drumul străbătut. Erau acolo tufe pitice și dese, contrastînd cu copacii înalți care l-ar fi apărat de un atac la nivelul solului. Se hotărî să lase în urmă movilița și să înainteze către apus, în direcția rîului Yacuambi, care nu se afla departe.

Cu puțin înainte de amiază ploaia se opri și atunci intră în panică. Trebuia să plouă în continuare; altfel, apa ar fi început

să se evapore și pădurea ar fi fost învăluită într-o pîclă deasă, din pricina căreia n-ar mai fi putut să respire și nici să vadă mai departe de lungul nasului.

Dintr-odată, milioane de ace argintii străpunseră văzduhul, scăldînd în lumină locurile asupra cărora se revărsau. Se afla încă într-un loc ferit de norii de aburi, luminat de razele soarelui care cădeau pe plantele ude. Se frecă la ochi blestemînd printre dinți și, înconjurat de sute de curcubeie efemere, se grăbi să iasă de-acolo înainte de a fi început temuta evaporare.

Atunci o zări.

Alertat de zgomotul unui șuvoi neașteptat, se întoarse și o văzu îndreptîndu-se spre sud, la vreo cincizeci de metri distanță.

Se mișca încet, cu gura deschisă, biciuindu-și coastele cu coada. O măsură din ochi și își dădu seama că avea cel puțin doi metri lungime și că, ridicată pe labele dindărăt, depășea statura unui cîine ciobănesc.

Fiara dispăru îndărătul unei tufe și aproape imediat apăru din nou. De data asta se îndrepta spre nord.

— Cunosc vicleșugul ăsta. Dacă vrei să stau aici, cu-atît mai bine, rămîn pe loc. Nici tu n-o să vezi nimic printre norii de abur, îi strigă și se adăposti îndărătul unui trunchi de copac.

Imediat după oprirea ploii apărură și țînțarii. Trecură la atac căutînd buze, pleoape, orificii. Insectele acestea minuscule se strecurau în nas, în urechi, printre firele de păr. Luă cît putu de repede o țigară, o desfăcu, o mestecă și se unse pe față și pe brațe cu pasta aceea amestecată cu salivă.

Din fericire, ploaia nu se oprise pentru multă vreme și începu din nou să toarne cu găleata, cu și mai mare furie. Totul reintră în normal și nu se mai auzea decît zgomotul apei printre frunze.

Jaguarul se mai arătă de cîteva ori, mișcîndu-se mereu pe traiectoria nord-sud.

Bătrînul îl privea cu luare-aminte. Urmărea mișcările animalului pentru a descoperi în ce loc din pădure făcea cale-ntoarsă

pentru a ajunge exact în același punct dinspre nord, reîncepîndu-și plimbarea provocatoare.

— Aici sînt. Eu sînt Antonio José Bolívar Proaño și singurul lucru care îmi prisosește e răbdarea. Ești un animal ciudat, nu încape nici o îndoială. Mă-ntreb dacă purtarea ta e inteligentă sau numai disperată. De ce nu-mi dai tîrcoale și nu încerci să simulezi atacul? De ce nu mergi spre răsărit, pentru ca eu să te urmez? Te tot plimbi de la miazănoapte la miazăzi, faci cale-ntoarsă la apus și o iei de la capăt. Mă crezi chiar atît de prost? Îmi ații calea spre rîu. Ăsta e planul tău. Vrei să mă vezi fugind în pădure și să mă urmărești. Nu sînt chiar atît de nătărău, draga mea. Iar tu nu ești chiar așa de inteligentă pe cît credeam.

Îi studia mișcările și de cîteva ori fusese cît pe-aci să tragă, dar nu o făcuse. Știa că trebuie să-l nimerească definitiv și fără greș. Dacă-l rănea numai, jaguarul nu i-ar fi lăsat timp să-și încarce din nou arma, și s-ar fi putut chiar ca pușca lui veche să-i joace feste, slobozind două cartușe deodată.

Orele treceau și, cînd începuse să se întunece, își dădu seama că fiara nu încerca să îl facă să se îndrepte spre răsărit. Voia să-l silească să rămînă acolo, în locul în care se afla, așteptînd căderea întunericului pentru a se năpusti asupra lui.

Bătrînul socoti că mai avea la dispoziție o oră de lumină, timp în care trebuia să plece, să ajungă la malul rîului și să caute un loc sigur unde să se pună la adăpost.

Așteptă ca fiara să-și încheie drumul spre miazăzi și să se-ntoarcă de unde plecase. Și atunci o luă la fugă spre rîu.

Ajunse într-o zonă netedă, care-i îngădui să cîștige timp, și o străbătu cu pușca la piept. Cu puțin noroc, avea să ajungă pe malul rîului înainte ca jaguarul să descopere că încercase să evadeze. Știa că, nu departe de-acolo, avea să dea peste tabăra părăsită de căutătorii de aur, unde s-ar fi putut refugia.

Se bucură cînd auzi zgomotul rîului. Era aproape. Pentru a ajunge pe mal nu mai trebuia decît să coboare un povîrniș de vreo cincisprezece metri acoperit cu ferigi, cînd îl atacă fiara.

Probabil că, dîndu-și seama că încercase să fugă, fiara se mișcase cu asemenea repeziciune, încît reușise să îl ajungă din urmă și mersese pe un drum paralel, fără ca el să o vadă, pînă cînd bătrînul se trezise cu ea alături.

Îl împinse cu labele dinainte, iar bătrînul se rostogoli pe povîrniș în jos. Amețit, se ridică, apucă maceta cu amîndouă mîinile și așteptă atacul final.

Sus, pe marginea povîrnișului, femela de jaguar dădea din coadă frenetic. Urechile ei mici fremătau, captînd toate zgomotele pădurii, însă nu ataca.

Surprins, bătrînul se duse încet și își recuperă pușca.

— De ce nu ataci? Ce joc mai e și ăsta?

Armă pușca și ochi. De la distanța aceea nu putea da greș.

Fiara nu-l slăbea din ochi. Deodată, scoase un răget trist și obosit și se întinse pe labe.

Răspunsul abia auzit al masculului răsună de foarte aproape și nu îi fu greu să-l găsească.

Era mai mic decît femela și se întinsese la adăpostul unui copac uscat. Pielea i se lipise de oase și o coapsă îi fusese sfîrtecată de alice. Abia respira și se vedea că agonia era îngrozitor de dureroasă.

— Asta voiai? Să-l împușc pentru a-i curma suferința? strigă bătrînul către fiară, iar ea se ascunse printre plante.

Se apropie de masculul rănit și îl lovi ușor cu palma peste cap. Animalul deschise cu greu pleoapele și, examinînd cu grijă rana, bătrînul văzu că începuseră să îl mănînce furnicile.

Îndreptă țeava puștii spre pieptul animalului.

— Îmi pare rău, prietene. Străinul ăsta blestemat ne-a distrus viața tuturor.

Și apăsă pe trăgaci.

Nu vedea fiara, dar simțea că se ascunde sus, lăsîndu-se pradă unei disperări asemănătoare, poate, celei omenești.

Încărcă arma și plecă liniștit spre malul rîului. Mersese

cam o sută de metri cînd o văzu coborînd să-și întîlnească masculul mort.

Cînd ajunse la tabăra părăsită de căutătorii de aur era aproape întuneric și descoperi că apa doborîse coliba de trestii. Se uită de jur împrejur și se bucură cînd zări o canoe cu fundul zgîriat răsturnată pe plajă.

Tot acolo găsi și un sac cu felii de banană uscată, își umplu buzunarele și se vîrî sub canoe. Pietrele care se aflau acolo nu aveau nici urmă de apă pe ele. Răsuflă ușurat cînd se văzu tolănit cu fața-n sus, cu picioarele întinse și la loc sigur.

— Ai avut noroc, Antonio José Bolívar. Căzătura aia putea să-ți frîngă toate oasele. Noroc cu salteaua de ferigi.

Își așeză arma și maceta lîngă el. Canoea era destul de înaltă pentru a o lua în cîrcă dacă ar fi vrut să înainteze sau să se întoarcă. Avea cam nouă metri lungime și era zgîriată de pietrele ascuțite aduse de curenți.

Așezat comod, se îndestulă cu cîteva felii de banană uscată și își aprinse o țigară de foi, pe care o fumă cu o adevărată voluptate. Era foarte obosit și nu peste multă vreme îl cuprinse somnul.

Avu un vis ciudat. Se făcea că avea trupul vopsit în culorile schimbătoare ale șarpelui boa și se așezase cu fața spre rîu pentru a se bucura de efectele *natemei*.

Înaintea lui se mișca ceva, în aer, printre frunze, pe suprafața apei liniștite, pe fundul rîului. Ceva care părea să aibă toate formele și în același timp se hrănea cu toate aceste forme. Se schimba neîncetat, fără a le îngădui ochilor lui halucinați să se obișnuiască fie și cu una dintre ele. Brusc, lua forma unui papagal, se preschimba apoi într-un pește enorm, fără oase, care sărea cu gura deschisă și înghițea luna, căzînd înapoi în apă cu brutalitatea unui zăgan care se năpustește asupra unei ființe omenești. Acest ceva nu avea o formă precisă, ușor de definit, dar, orice formă ar fi luat, păstra strălucirea neprihănită a unei perechi de ochi galbeni.

— E propria ta moarte care se deghizează pentru a te surprinde. Dacă face asta, e pentru că nu ți-a sosit încă ceasul să pleci. Vîneaz-o, îi poruncea vrăjitorul *shuar*, trăgîndu-l cu cenușă rece pe tot trupul lui înfricoșat.

Și forma aceea cu ochi galbeni se mișca în toate părțile. Se depărta, pînă cînd era înghițită de linia verde, ștearsă și mereu aproape a orizontului, și păsările dădeau din aripi cu sporită bucurie, ducîndu-și mai departe mesajul de tihnă și împlinire. După o vreme însă apărea din nou, sub forma unui nor negru aducător de furtună și o ploaie de ochi galbeni neprihăniți se revărsa asupra pădurii tropicale, agățîndu-se de ramuri și liane, scăldînd întreaga junglă într-o tonalitate de un galben incandescent care îl împingea încă o dată în brațele freneziei fricii și febrei. Voia să strige, dar liliecii vestitori de teamă îi mușcau limba cu dinții lor ascuțiți. Voia să fugă, dar șerpi subțiri și înaripați i se înfășurau în jurul gleznelor. Voia să ajungă la coliba lui și să se ascundă în portretul care îl înfățișa alături de Dolores Encarnación del Santísimo Sacramento Estupiñán Otavalo și să lase în urmă, o dată pentru totdeauna, acele meleaguri mustind de ferocitate. Însă ochii aceia galbeni erau pretutindeni și îi ațineau calea, erau pretutindeni în același timp, ca acum bunăoară, cînd îi simțea deasupra canoei, iar aceasta se mișca, fremăta sub greutatea acelui trup care pășea pe pielea lui de lemn.

Își ținu răsuflarea ca să-și dea seama ce se-ntîmplă.

Nu. De-acum nu mai era pe tărîmul viselor. Femela de jaguar chiar era acolo, se plimba pe canoe și, cum lemnul era foarte neted, lustruit de apa care curgea neîncetat, fiara se folosea de gheare pentru a-și croi drum de la proră la pupa, făcîndu-l să audă de aproape răsuflarea ei neliniștită.

Curgerea rîului, ploaia și pașii fiarei erau singurele lui repere din univers. Noua atitudine a fiarei îl obliga să gîndească mai repede. Femela îi demonstrase că era mult prea inteligentă ca să-și închipuie că el avea să accepte provocarea și să iasă de sub canoe pentru a o înfrunta în plină beznă.

Ce capcană mai era și asta? Să fi fost adevărat ce spuneau *shuarii* despre mirosul felinelor? „Jaguarul simte mirosul de mort pe care mulți oameni îl răspîndesc fără să știe."

Cîteva picături și imediat după aceea un șuvoi urît mirositor se amestecară cu apa de ploaie care pătrundea prin spărturile canoei.

Bătrînul înțelese că animalul era înnebunit. Urina pe el. Îl însemna ca pe o pradă, socotindu-l mort înainte de a-l înfrunta.

Așa se scurseră cîteva ore lungi și grele, pînă cînd o dîră de lumină răzbătu în refugiul lui.

El dedesubt, stînd pe spate și verificînd încărcătura puștii și jaguarul deasupra, plimbîndu-se neîncetat, cu mișcări tot mai bruște și mai nervoase.

După lumină își dădu seama că era cam pe la amiază cînd simți că se hotărăște să coboare. Atent, așteptă să se miște din nou, cînd un zgomot într-o parte a canoei îl făcu să-și dea seama că fiara scurma printre pietrele pe care era așezată ambarcațiunea.

Văzînd că nu răspunde provocării, femela se hotărîse să intre în ascunzătoarea lui.

Tîrîndu-se pe spate, se retrase în cealaltă parte a canoei, reușind să se ferească de ghearele care tocmai apăruseră și care loveau orbește.

Cu pușca lipită de piept, înălță capul și trase.

Văzu sîngele țîșnind din laba animalului. Tot atunci simți o durere sfredelitoare în piciorul drept, care îi dovedea că nu-și depărtase suficient picioarele și mai multe alice îi pătrunseseră în căpută.

Erau chit. Amîndoi răniți.

O auzi îndepărtîndu-se și, ajutîndu-se de macetă ridică puțin canoea, numai cît s-o vadă, la vreo sută de metri depărtare, lingîndu-și laba rănită.

Atunci reîncărcă arma și dintr-o singură mișcare răsturnă canoea.

Ridicîndu-se, rana îi produse o durere cumplită, iar fiara, surprinsă, se întinse pe pietre, calculînd atacul.

— Sînt aici. Hai să isprăvim odată jocul ăsta blestemat.

Se auzi strigînd cu glas străin, fără să fie sigur dacă vorbise în limba *shuarilor* sau în spaniolă, o văzu alergînd pe plajă ca o săgeată pătată, fără să-i pese de laba rănită.

Bătrînul se propti bine pe picioare, iar fiara, aflată acum la vreo cinci metri depărtare de el, se năpusti într-un salt uriaș asupră-i, arătîndu-și ghearele și colții.

O forță necunoscută îi porunci să aștepte clipa în care fiara se afla în aer. Atunci apăsă pe trăgaci și fiara se opri în văzduh, cu trupul frînt, prăbușindu-se mai apoi, cu pieptul sfîrtecat de cele două focuri de alice.

Antonio José Bolívar Proaño înaintă cu băgare de seamă. Se apropie de animalul răpus și se înfioră văzînd că alicele îl hăcuiseră. Pieptul era o vînătaie enormă, iar din spate ieșeau măruntaiele și bucăți de plămîni.

Era mai mare decît crezuse cînd o văzuse prima oară. Zveltă și sprintenă, era un animal mîndru, splendid, o capodoperă a cărei negrăită frumusețe nu putea fi nici măcar gîndită.

Bătrînul o mîngîie, uitînd de durerea provocată de piciorul rănit, și plînse rușinat, simțindu-se nevrednic, înjosit și nicidecum biruitor în această luptă.

Cu ochii înecați de lacrimi și de ploaie, împinse trupul animalului pînă pe mal, iar apa îl purtă în adîncul pădurii, spre locurile neatinse de omul alb, spre întîlnirea cu Amazonul, spre curenții care aveau să-l sfîșie, folosindu-se de pumnale de piatră, salvîndu-l pentru totdeauna de jivinele nedemne.

Imediat după aceea azvîrli mînios pușca și o văzu scufundîndu-se în rîu, cu umilință. Bestie de metal care înfricoșează toate viețuitoarele.

Antonio José Bolívar Proaño își scoase placa dentară, o înveli în batistă și, fără a-nceta să-i blesteme pe străinul din pricina căruia începuse tragedia, pe primar, pe căutătorii de aur, pe

toți cei care batjocoreau neprihănirea Amazoniei, reteză dintr-o singură lovitură de macetă o creangă groasă și, sprijinindu-se în ea, purcese la drum către El Idilio, către coliba lui, în căutarea romanelor ce vorbeau despre dragoste în cuvinte atît de frumoase, care uneori îl ajutau să uite cruzimea oamenilor.

Artatore, Iugoslavia, 1987
Hamburg, Germania, 1988